

## ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԷՆ

**ԱՌԱԲԵԼԱԲԱՐ ԽՕՍԻՆՔ  
 ՀԱՅ-ԹՈՒՐԲ ԵՒ  
 ՀԱՅ-ԱԶԵՐԻ  
 ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ...**

**ՏՕԳԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ**

Մեր նախորդ համարով անդրադարձած էիմք ՀԲԸՄ-ի Ասպետներու Համախմբու միջատուկ հրաւերով Լոս Անճելես ժամանած ԱՄՆ-ի պետական ֆաղափազ Էտուրրո ձեռնարկի՝ Փաստափնայի, համաճարման միութեան Վաչէ Եւթամար Մանուկեան Կեդրոնէն Գերս, հայկամայնիին հետ ունեցած «Երեկոյ մը Դեսպանի մը Հետ» վերտարութեան տակ դրուած հրապարակային ելոյթ-հանդիպման մասին, որ տեղի ունեցած էր Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 2012, Կ.Վ. Ժամը 5-ին: Այդ առնչութեամբ, դիտել տուած էիմք, թէ յաջորդ, այսինքն մեր այսօրուան համարով, պիտի անդրադառնալիմք ելոյթի մանրամասնութիւններուն մասին:

Թունուողի մէջ տեղի ունեցած համալսարանական մասնագետ ուսանող գործազուրկի մը, ոստիկանի մը կողմէ ստացած արժանապատուութեան վիրաւորանքի որպէս հետեւանք իմ ֆանտազիական մտով ծնունդ առած էր «Արարական Գարուն»ը: Այդ անձնական ու տարեբային պատմառով ստեղծուած շարժումը, որ տակաւ կը տարածուի՝ իր ցանցին մէջ առած էր սուրբական ասպնջական հայրեմիքը: Էտուարտ ձեռնարկ, որուն կողմնորոշուածութիւնը անշուշտ յստակ է, իր պրիսմային տակ առաւ «գարնանային» միշտ շարունակման ենթակայ յեղափոխութիւններու դրդապատմառններն ու անոնց լուծման հնարաւոր կարելիութիւնները:

Յեղափոխական նախապատրաստական միջոցառումներէ, ֆաղափազ կազմակերպութիւններուն առաջնորդութեան, կրօնական դոյզն կողմնորոշումներէ, Եւթամարաւորարար յստակ ծրագրէ մը գուրկ ըլլալը հաստատուած ըլլալով՝ «Արարական Գարուն»ը, սկսած էր փոքրիկ մասնաւորապէս Միջին Արեւելքը:

Երիտասարդութիւնը հանդէս կուգար յարձանուտ ըմբոստութեամբ մը: «Բեաֆի» (ալ կը բաւէ) պիտի ըսէր Պրն. դեսպանը, բացատրելու համար գայրոյթը՝ ֆաղափազային հրապարակներ հաւաքատեղի դարձուցած Եւթամարաւորարարութեան իմ ֆանտազիական երիտասարդութեան իմ ֆանտազիական գարնանը: Պէտք էր վերջ տային իրենց երկիրներու մէջ միահեծան ընկերա-ֆաղափազ կեդրեփէ կարգավիճակին: Վերջ տային բոնատիրութեան, գործազուրկութեան, ֆիզիկական անապահովութեան, բշուտութեան Եւթամարային անարդարու-

## ՍԴՅԿ ՀԱՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԿԸ ԶՕՐԱԿՑԻ ՊԱՐԱՔ ՕՊԱՄԱՅԻՆ

Նոյեմբեր 6-ին Ամերիկայի ժողովուրդը պիտի ուղղուի քուէատուկ, ընտրելու համար իր յաջորդ նախագահը: Այս առթիւ ՍԴՀԿ Հայ Ամերիկեան Խորհուրդը իր գորակցութիւնը կը յայտնէ նախագահ Պարաք Օպամայի ընտրապայքարին ու կոչ կ'նէ Ամերիկահայութեան՝ քուէարկելու յօգուտ անոր վերընտրութեան:

Դեմոկրատ Պարաք Օպամայի գլխաւոր մրցակիցն է Հանրապետական Միթ Ռամսին: Վերջին տարիներուն այդ կուսակցութիւնը սկսաւ թեքիլ աւելի ու աւելի դէպի աջ, դառնալով ծայրայեղ պահպանողական կուսակցութիւն մը ու կորսնցնելով իր նախկին դիմագիծը: Միթ Ռամսինի նախապէս վարելով Մասաչուսէթց նահանգի կառավարչի պաշտօնը, կը ներկայանար որպէս չափաւոր քաղաքական գործիչ: Հանրապետականներու թեկնածուն դառնալու համար, ան փոխած է իր նախկին տեսակէտները, զանոնք պատշաճեցնելով իր կուսակիցներու տնտեսական, հարկային, ընկերային եւ քաղաքական գաղափարներուն, որոնք չեն բխիր ժողովուրդի մեծամասնութեան շահերէն, աւելի շատ կը ծառայէն ունեւոր դասակարգի «մենաշնորհներու» պահ-



Նախագահ Պարաք Օպամա

պանման եւ ապակայունացում կը յառաջացնեն միջազգային գետնի վրայ:

Չորս տարի առաջ Պարաք Օպամա ստանձնեց իր պաշտօնը, իր նախորդէն՝ Ճորճ Պուշէն Ժառանգելով քայքայուած տնտեսութիւն մը եւ երկու երկարատեւ պատերազմներ: Առաջին հերթին ան յաջողեցաւ առաջը առնել տնտեսական անկումին, շրջեց անգործութեան ընթացքը, ստեղծելով միլիոնաւոր նոր աշխատատեղեր: Այս բոլորը ան իրագործեց,

հակառակ հանրապետականներու որդեգրած խանգարիչ դերին: Նախագահ Օպամա, առաջինը ինք կը գիտակցի որ տակաւին երկար ճամբայ կայ կտրելիք՝ տնտեսութիւնը իր նախկին վիճակին վերադարձնելու ու ժողովուրդի վստահութիւնը ապագայի նկատմամբ վերականգնելու համար:

Առողջապահութեան եւ ընկերային ապահովութեան ծիրէն ներս նախագահ Օպամա մշակեց բազմաթիւ նոր օրէնքներ, որոնք եկան մեղմելու տնտեսական անկումի հետեւանքները՝ միջին եւ աղքատ դասակարգներուն համար: Քառասուն միլիոն ամերիկացիներ, որոնք ցարդ առողջապահութեան ապահովագրութիւն չուէին, 2013 թուականէն սկսեալ պիտի կարողանան ապահովագրութիւն ձեռք ձգել:

Նախագահ Օպամա օգտագործելով սահմանադրական իր իրաւունքները, անօրինական գաղթականներու զտակներուն համար սահմանեց օրէնքներ, այդ երիտասարդներուն տալով օրինաւոր կարգավիճակ:

Արտաքին քաղաքականութեան ծիրէն ներս, նախագահ Օպամա յարգելով իր նախընտրական խոստումը, ամերիկեան զոր-

## ՀԱՆԳԻՍՏ՝ Տ. ԹՈՐԳՈՍ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հոկտեմբերի 12-ին Երուսաղէմում երկարատեւ հիւանդութիւնից յետոյ կեանքի 93-րդ տարում ի Տէր ննջեց Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ արքեպիսկոպոս Մանուկեանը:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդը եւ Հայ Եկեղեցու ողջ եկեղեցական դասը սգում են բազմավաստակ Պատրիարք Սրբազան Հօր մահը՝ աղօթելով, որ Տէրը Սուրբ Հոգու միխիթարութիւնը պարգեւի հաւատաւոր մեր ժողովրդին եւ իր խնամքի եւ օրհնութեան ներքոյ պահի Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքական Աթոռը եւ նրա գինւորեալ միաբանութիւնը:

Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ արքեպիսկոպոս Մանուկեանը ծնուել է 1919 թ. Փետրուարի 16-ին, Պաղտատի հիւսիսում (Իրաք)՝ Պագուպա քաղաքի մօտ գտնուող փախստականների ճամբարում: Պաղտատի Սրբոց Թարգմանչաց հայկական դպրոցում նախակրթական ուսումն աւարտելուց յետոյ ընդունուել է Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի Սրբոց Յակոբեանց ժառանգաւորաց վարժարան:

1936 թ. Օգոստոսի 2-ին սարկաւազ է ձեռնադրուել ձեռամբ երջանկայիշատակ Պատրիարք Թորգոմ արքեպիսկոպոս Գուշակ-



Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Թորգոմ արքեպիսկոպոս Մանուկեան

եանի: 1939 թ. Յուլիսի 23-ին ձեռնադրուել է կուսակրօն քահանայ՝ ստանալով Թորգոմ անունը:

1939-46 թթ. Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանում տարբեր պաշտօններ է վարել. աշխատել է Պատրիարքարանի »Սիոն« ամսագրի խմբագրութիւնում, ինչպէս

## ՄԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ ԱԶԱՏ ԵՒ ԱՐԴԱՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի իշխանութիւնները հաստատակամ են ֆետրուարին կայացնել ազատ, արդար ու ժողովրդավարական ընտրութիւններ՝ նկատի առնելով Մայիսին միջազգային դիտորդներու ներկայացուցած առաջարկները: Այս մասին յայտարարեց նախագահ Սերժ Սարգսեան, Պառլամենտի մէջ կայացած՝ Եւրոպական ժողովրդական կուսակցութեան (ԵԺԿ) համագումարի ընթացքին, որուն անդամ է նաեւ Սարգսեանի գլխաւորած Հայաստանի Հանրապետական կուսակցութիւնը:

«Գարնանը Հայաստանում կայացած խորհրդարանական ընտրութիւնները միջազգային դիտորդների կողմից որակուեցին որպէս լաւագոյնը՝ անկախութեան հռչակումից ի վեր: Հայաստանի իշխանութիւնները հաստատակամ են գրանցուած առաջընթացը դարձնելու հաստատուն միտում եւ առաջիկայում անցկացնելու ազատ, արդար, թափանցիկ եւ ժողովրդավարական նախագահական ընտրութիւններ: Այդ նպատակով ձեռնարկուած են նախապատրաստական միջոցառումներ՝ հիմք ընդու-



# ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԿՎԱՃԱՌՈՒԻ՞

## ՋԷՅՄՍ ԹԱԿՈՐԵԱՆ

«Հայրենակիցներ» ծրագիրը չի կարող իրականացուել Հայաստանի կամ քին հակառակ: Հոկտեմբերի 12-ին յայտարարել է Հայաստանի փոխարտգործնախարար Շալալ Քոչարեանը, Երևանում կայացած հայ-ուսումնական միջկառույց փարական յանձնաժողովի նիստից յետոյ պատասխանելով լրագրողների հարցերին: Միջկառույց փարական յանձնաժողովի նիստի արդիւնքով ստորագրուել է արձանագրութիւն, այդ թւում «Հայրենակիցներ» ծրագրի մասով:

«Արձանագրութեան մէջ յստակ նշուած են կողմերի դիրքորոշումները. Ռուսաստանը շահագրգռուած է ծրագրի շարունակութեամբ, իսկ Հայաստանը կտրուկ դէմ է», յայտարարել է Շալալ Քոչարեանը: Նրա խօսքով, ծրագիրը չի կարող իրականացուել, երբեք Հայաստանի յստակ դիրքորոշումից:

Կարելի է իհարկէ հիանալ եւ ծափահարել պաշտօնական Երևանի այդ սկզբունքայնութեանը, բայց Շալալ Քոչարեանը առաւել կոնկրետ հարցադրումները չի մեկնաբանել: Օրինակ, նա չի ասել, թէ յատկապէս երբուանից է դադարելու «Հայրենակիցներ» ծրագիրը Հայաստանում:

Ստացուում է, որ Հայաստանն այդ հարցը պէտք է քննարկի Ռուսաստանի հետ: Այսինքն, ծրագիրը դադարեցնելու հարցը իրականում դառնալու է հայ-ուսումնական բանակցութեան առարկայ, ինչպէս ասենք գագի շուրջ են կողմերը

## բանակցում:

Ընդ որում, չի բացառուում, որ այդ երկու բանակցութիւնները նաեւ սերտ շղկապուած լինեն միմիանց հետ: Այսինքն, Հայաստանն ի վերջոյ համաձայնի որեւէ կերպ «Հայրենակիցներ» ծրագրի շարունակութեանը, որոշակի փոփոխութիւններ կատարելով ձեւաչափում, իսկ դրա դիմաց ակնկալելով, որ Ռուսաստանը չբարձրացնի, կամ կտրուկ, կամ շատ չբարձրացնի Հայաստանին մատակարարուող գագի գինը:

Բանն այն է, որ եթէ գագի գինը բարձրանայ, ապա Հայաստանից կարող է հայէս բարձրանալ նաեւ արտագաղթի թիւը, կամ էլ եթէ չբարձրանայ, ապա կտրուկ կը բարձրանայ սոցիալական բուռնի հեռանկարը:

Այդպիսով, քանի դեռ Հայաստանի իշխանութիւնը խուսափում է կոնկրետ խօսել «Հայրենակիցներ» ծրագրի փակման ժամկետների մասին, թերեւս կարելի է ենթադրել, որ այստեղ իսկապէս Ռուսաստանի հետ բանակցութիւն կայ, որի արդիւնքում պարզապէս Հայաստանի քաղաքացիները կարող են «վաճառուել» Ռուսաստանին կամ «փոխանակուել» գագով:

Այլապէս, մեղմ ասած տարրինակ է, երբ Հայաստանը կտրուկ դէմ է արտայայտուում ծրագրին, սակայն ասենք չի յայտարարում, թէ ինքն օրինակ պահանջում է որ ծրագիրը դադարեցուի ասենք 2013 թուականից, կամ 2012 թուականի Դեկտեմբերից, կամ որեւէ այլ ժամկետից:

«ԼՐԱԳԻՐ»

# «ԼԱԻ ԷԼԻ, ՊԱՊ, ՄԻ ՔԻՉ ԷԼ ԵՍ ԽԱՂԱՍ»

## ՄԱՐԻՆԱ ԲԱՂՎԱԳԻԻԼԵԱՆ

Նախագահական ընտրութիւնները քիներիս տակ են, իսկ քաղաքական էլիտան դեռեւս գլուխ է ջարդում՝ կ'առաջադրուի, ի վերջոյ, Ռոբերտ Քոչարեանը եւ ինչո՞ւ է լուծւում Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը:

Ռոբերտ Քոչարեանը «բարի գտնուեց» ու մի փոքրիկ կողմնորոշող յայտարարութիւն բախշեց մեզ այն մասին, որ խորհրդարանը վատ, շատ վատ է վարուել վարդան Օսկանեանի նման ազնիւ, բարոյական մարդու ու գործչի հետ: Այստեղից հաստատուեցին, որ Քոչարեանն է կնքահայրը ԲՀԻ-ի, Գագիի Մառուկեանի ու վարդան Օսկանեանի:

Դէ, իսկ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը խորհրդաւոր էր միշտ: Խօսում է՝ առեղծուածային է, լուծւմ է՝ առաւել եւս:

Անուամենայնիւ, քաղաքական կուլիսային խմորումներն այս երկու անձերի շուրջ են, եւ յետագայ զարգացումները պայմանաւորուած են նրանց քայլերից:

Քաղաքական վերլուծաբաններն իզուր են տրամաբանութիւն

պապ, ես էլ խաղամ» մարաթոնին:

Հայկական քաղաքականութեան ամենամեծ գաւեշտն այն է, որ անգամ Տիգրան Կարապետիչը ստիպուած է ընտրութիւններին մասնակցել դրսի «օքեյը» ստանալուց յետոյ: Եւ հենց այստեղ է, որ արեւմտամէտները, ուսումնասիրելով միմիանց հետ կապուած են մի անտեսանելի շղթայով, եւ արեւմտամէտ Արամ Սարգսեանը ստիպուած է լինում իր առաջադրումը պայմանաւորել, օրինակ, ուսումնասիրելով Տէր-Պետրոսեանի առաջադրմամբ: Վերջինս ինչու է անցել ուսումնասիրելի շարքը, երբ 5 տարի շարունակ, կարծես, պարուծ էր Արեւմտաքի հնչիւնների տակ, պատասխանեց ուսումնական բազմապիսի պաշտօնատեղի իջած փաթեթը, որին կողմ քուէարկեցին իր իսկ ձեռամբ կազմուած ՀԱԿ-ի ցուցակի կարկառունները:

Այսպիսով, հայոց քաղաքագիտութեան բեղուն արգանդից պոկուած անալիտիկներին խորհուրդ է տրուում գերծ մնալ նախագահական արշաւի ֆաւորիտների առաջադրման շուրջ վերլուծութիւններ անելու գայթակղութիւնից: Դա կարող

Ռոբերտ Քոչարեանը «բարի գտնուեց» ու մի փոքրիկ կողմնորոշող յայտարարութիւն բախշեց մեզ այն մասին, որ խորհրդարանը վատ, շատ վատ է վարուել վարդան Օսկանեանի նման ազնիւ, բարոյական մարդու ու գործչի հետ

# ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԳԼԽՈՒՄ Է

## ԱՐԱՄ ԱՐԱՂԱՄԵԱՆ

Մեծ Բրիտանիայի եւ Շոտլանդիայի վարչապետներ Դեյվիդ Քեմերոնը եւ Ալեքս Սալմոնդը պայմանագիր են ստորագրել, որով 2014 թուականի աշնանը Շոտլանդիայում հանրաքուէ է անցկացուելու: Այդ հանրաքուէի միջոցով որոշուելու է՝ արդեօք Շոտլանդիան մնալու է Բրիտանիայի կազմում, թէ՞ ոչ: Ստորագրման արարողութեան ժամանակ Քեմերոնն ասաց, որ յարգում է շոտլանդացիների կամքը, քանի որ նրանք ընտրել են հենց այն կուսակցութիւնը, որը պայքարում էր այդ հանրաքուէի համար, չնայած կարծում է, որ երկու ժողովուրդների համար աւելի ձեռնտու կը լինի, եթէ նրանք մնան նոյն պետութեան կազմում: Սալմոնդն էլ վստահեցրեց, որ հաւատում է հանրաքուէի արդիւնքում իր երկիրը կ'անկախանայ: Բայց երկուսն էլ յայտարարեցին, որ յարգելու են հանրաքուէի ցանկացած արդիւնք: Ինչո՞ւ են այդ երկու երկրների ղեկավարներն այդքան հանգիստ վերաբերուում այդ ինդերին: Որովհետեւ անգամ Շոտլանդիայի անկախանալու դէպքում այդ երկրները կը մնան միասնական եւրոպական ընտանիքի անդամ, նրանք կ'ունենան թափանցիկ սահմաններ, երկու ժողովուրդների ներկայացուցիչներն էլ հարեւան երկրում ինդեր չեն ունենայ, եւ այդ բոլոր պայմաններն առկայութեան դէպքում անկարի կամ ոչ անկարի վիճակը այնքան էլ էական չէ: Մանաւանդ, որ հիմա էլ Շոտլանդիան իր ներքին քաղաքական եւ

տնտեսական խնդիրները լուծելիս միանգամայն ինքնուրոյն է:

Մենք՝ Կովկասի ժողովուրդներս, այդպէս առայժմ չենք կարող ապրել: Մեզ՝ հայերիս համար Արցախի անկախութիւնը Ադրբեջանից ամենեւին ոչ խորհրդանշական խնդիր է, որովհետեւ ոչ ոք չի կասկածում, որ Ադրբեջանի նպատակն է ոչնչացնել եւ տարահանել Արցախում ապրող հայերին, եւ այդ նպատակը հարեւան երկրի ղեկավարութիւնն առանձնապէս չի էլ թաքցնում: Ընդհակառակը՝ ընդգծում է եւ ցուցադրում ամբողջ աշխարհին, օրինակ՝ նոյն Ռամիլ Սաֆարովի պատմութեամբ: Նոյնատիպ վտանգը կախուած է նաեւ Աբխազիայի եւ Հարաւային Օսեթիայի պիտին, եթէ դրանք վերագառնան վրաստանի կազմ: Հետեւաբար՝ դա ոչ թէ մէկ ժողովուրդի, այլ առնուազն »տարածաշրջանային» մտածելակերպ է: Որտե՞ղ են դրա ակունքները: Ինձ թւում է, դա մի կաղապար է, ըստ որի՝ աւելի հեշտ է բռնի ուժով, սպառնալիքով, շանտաժով տիրել, իշխել, «ենթարկեցնել» ժողովուրդին կամ մարդուն, քան համագործակցել նրա հետ: Ի դէպ, այդ կաղապարից Բրիտանիան հրաժարուել է աւելի քան կէս դար առաջ, իսկ Ռուսաստանն ու Միացեալ Նահանգները դեռ չեն հրաժարուել: Բայց ամբողջ ինդերն այն է, որ այդ նոյն մտածողութիւնն առկայ է ոչ միայն «տարածաշրջանային», այլեւ ազգային եւ աւելի ցածր մակարդակներով, ընդհուպ մինչեւ ընտանեկանը: Եւ մեզանից շատերն իրենց տներում այնպիսի «կայսրութիւն»

փնտրում վերջիններիս առաջադրուել-չառաջադրուելու հարցում, քանի որ ամէն ինչ կախուած է Փութինի աշխատանքային գրաֆիկից: Նրանց անորոշութիւնը մատնում է, որ այս օրերին Ռուսիոյ կայսեր աշխատանքային գրաֆիկը խիստ ծանրաբեռնուած է, եւ նա ժամանակ չունի առանձին նազիր-վեզիրներին ուղարկել մեր նախագահացուների մօտ:

Արեւմտեան թեւը շատ աւելի կայտառ է հանրային շփումներում, մամուլի հրապարակումներում: Արամ Զ. Սարգսեանին, ըստ նրա, մեծ խանդավառութեամբ է ընդունել Սպիտակ տունն ու Պետդեպարտամենտը: Իհարկէ, նա չի մանրամասնում, թէ քանիբարդ էջելոնի մօտ է նա գերագանց գնահատականներով յանձնել իր քննութիւնը: Բայց «յա վիդել Լենինա» ենթատեքստով հարցազրոյցները վկայում են, որ Արամ Սարգսեանը շատ մօտ է նախագահի թեկնածուի բաղձալի կարգավիճակին:

Իհարկէ, միւս արեւմտամէտները՝ Րաֆֆի Յովհաննիսեանը եւ «Ազատ դեմոկրատ» Քոբրեյեանը դեռեւս կ'անցնեն հայկական «ուզբորկաների» բովով եւ ապա ապահարգանով կը ներկայանան արեւմտեան իրենց տէրերին, չի բացառուում նրանց բարեհաճութիւնը առանձին-առանձին ստանան՝ մասնակցելու «Լաւ էլի,

են ստեղծել, որ դրան կը նախանձին Ալեքսանդր Մակեդոնացին, Նապոլեոնը կամ Ստալինը:

Երբ մենք փոխադարձաբար կը ձանաչենք միմեանց անձնական ազատութիւնն ու անկախութիւնը, այդ փոքր աղիւսներից կամացկամաց կը կառուցուի եւրոպական արժէքների վրայ հիմնուած ժողովուրդների ընտանիք:

«ԱՌԱՒՕՏ»

են աւելի ճշգրիտ անել նրանք, ովքեր ժամանակ ունեն հերթապահելու Փարաքարում եւ ուշիուով հետեւելու Երևան-Մոսկուա եւ Մոսկուա-Ուաշինկթոն չուերթերին:

«ՀԱՅԵԼԻ»

## ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝  
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ  
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ  
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝  
ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱՁԱՆՃԵԱՆ  
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝  
ԳԱՐԻԷԼ ՍՈԼՈՅԵԱՆ  
ՍԱԿԿ ԹՈՒԹԵԱՆ  
ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԳԱԻԹԵԱՆ

**MASSIS Weekly**  
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA  
1060 N. Allen Ave.  
Pasadena, CA 91104  
Phone: (626) 797-7680  
Fax: (626) 797-6863  
E-Mail: massis2@earthlink.net  
http://www.massisweekly.com  
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)  
Published Weekly  
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:  
USA \$50.00, \$80.00 (First Class)  
Canada \$125.00 (Air Mail)  
Overseas \$225.00 (Air Mail).  
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.  
Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.  
Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY



ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՅՍ ՊԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ Է ԳՏՆԻՈՒՄ ՇՈՒՐՁ 5000 ՍՈՒՐԻԱՐԱՅ

Եթէ կարող էք բերել մի սփիւռքահայի, ով կասի, թէ Սփիւռքի նախարարութիւնը չի ընդունալ որեւէ հարցում, եթէ օդանավայանից չեն դիմաւորել, ես անյապաղ կը հեռացնեմ աշխատանքից թերացած աշխատակցին: Այս մասին Հոկտեմբերի 15-ին, լրագրողների հետ հանդիպմանն ասաց Սփիւռքի նախարար Հրանտյ Յակոբեանը:

Այս պահին Հայաստանում է գտնուում շուրջ 5000 սիրիահայ, աւելի քան 1700 ընտանիք, որոնց խնդիրների լուծման համար կատարուել են մի շարք փոփոխութիւններ ՀՀ օրէնքներում եւ որոշումներում: Նա տեղեկացրեց, որ Հայաստանի բուհեր դիմել է 200 ուսանող, դպրոցներ եւ մանկապարտէզներ յաճախում է աւելի քան 500 երեխայ, այդ թւում՝ նորաբաց ծրագրով սիրիական դպրոց ընդունուել է շուրջ 250 աշակերտ: Աշխատանքի կարիք ունեն 3000 հոգի, հիմնականում ապրում են վարձով: Նախարարի խօսքով՝ սիրիահայերը, եթէ երկքաղաքացի են, ունեն նոյն իրաւունքներ եւ պարտականութիւնները, ինչ եւ ՀՀ միւս քաղաքացիները: Այդ շրջանակում նա ընդգծեց, որ 18 տարեկան լրացած արական սեռի բոլոր ՀՀ քաղաքացի սիրիահայերը՝ ըստ Սահմանադրութեան յօդուած 47-ի, պարտաւոր են ծառայութիւն անցնել հայոց բանակում: Նրանց համար նախատեսուած են պարտադիր ժամկէտային ծառայութիւնից ազատուելու եւ տարեկան նոյն իրաւունքները, ինչ եւ ՀՀ միւս քաղաքացիների համար: Հրանտյ Յակոբեանը տեղեկացրեց, որ 2012թ Յունուարից հոկտեմբերի 9-ը ընկած ժամանակահատուածում ՀՀ սփիւռքի նախարարութիւնն այցելել է շուրջ 490



Սփիւռքի նախարար Հրանտյ Յակոբեան

սիրիահայ, ՏԿՆ Միգրացիոն պետական ծառայութեան միջոցով հանրակացարաններում տեղաւորուել է 32 ընտանիք՝ 71 անդամով, յատկացուել է 28 սենեակ: Սփիւռքի նախարարութիւնը դիմած սիրիահայերի մեծ մասը՝ շուրջ 350 ընտանիք բնակուել է վարձով, մօտ 50՝ բարեկամի տանը, մի մասն ունի սեփական բնակարաններ, միւսները՝ տեղաւորուել հանրակացարաններում: 2012 թուականի սկզբից մինչեւ Հոկտեմբերի 15-ը Սիրիայում գոհուել է 36 հայ, որոնցից 28 տղամարդ, 7 կին եւ 1 երեխայ, նրանցից 24-ը գոհուել է Հայկազում: Հրանտյ Յակոբեանը նշեց, որ այդ երկրում ներքաղաքական առձակատման առաջին օրերին կոչ են համայնքին զերծ մնալ եւ պահպանել քաղաքական չէզոքութիւնը: Իսկ այն վայրերում, որտեղ ռազմական գործողութիւններ չկան, փորձել են համալրել ուժերը, իսկ որտեղ պատերազմ է՝ աջակցել դեղորայքով եւ սնունդով:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱԶԱՏ ՄԱՍՈՒԼԸ ԶԻ ԿԱՅԱՆՈՒՄ», - ԱՐԱՄ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Հայաստանում առկայ է լրատուական «քիլլերութիւն» եւ որպէս այդպիսին՝ ազատ մամուլի շատ դժուար կայացում, ինչը բնորոշ է յետխորհրդային տարածքի երկրներից մեծ մասին: Հայաստանում նշուած Հայ մամուլի օրուայ կապակցութեամբ, մի շարք քաղաքական գործիչների կողմից սեղանին, նման տեսակէտ հնչեցրեց «Նոր ժամանակներ» կուսակցութեան նախագահ Արամ Կարապետեանը: «Հայաստանում այսօր խօսել անկախ մամուլից, հաւասարագոր է ապրել վիրտուալ կեանքում, որովհետեւ էլեկտրոնային հեռուստամիջոցների հարիւր տոկոսը գտնուում է պետութեան ձեռքում: Կամ, այն մարդկանց ձեռքին, ովքեր կանգնած են կամ մինչեւ վերջերս կանգնած էին իշխանութեան կողքին: Ֆինանսների եւ մամուլի խնդիր է», - ասաց Արամ Կարապետեանը եւ յաւելեց, որ լրատուամիջոցների «սպոնսորները» լրատուամիջոցներն օգտագործում են երկուստեք քաղաքական պայքարի, իսկ աւելի ճիշդ՝ «լրատուական քիլլերութեան» նպատակներով: Մամուլի էջերում օբիեկտիւ քննարկում չի կայանում, քանի որ, ըստ Արամ Կարապետեանի, «սպոնսորների» 99 տոկոսը, դրա համար չէ, որ ֆինանսաւորում է մամուլի միջոցները: Այնպէս որ, նրա ամփոփմամբ,

զրաքննութիւնից, քիչ, թէ շատ, ազատ դաշտ է մնացել «Ֆէյսբուքը»: «Միաւորուած աշխատանքային կուսակցութեան» անդամ, նախկին պատգամաւոր Վիգէն Խաչատրեանը մասամբ համամիտ է, մասամբ՝ ոչ, եւ խորհրդային անցեալի հետ բանախօսներից մէկի համեմատութիւնը, (որ չնայած խօսքի ազատութեանը, երբեմն չափից դուրս ազատ տրուած գնահատականներում, դրանից ոչ մի բան չի փոխուում՝ ի տարբերութիւն խորհրդային ժամանակների, երբ լրագրողի մէկ յօդուած կարող էր կաղերային փոփոխութիւններ առաջացնել պետական համակարգում) նրա կարծիքով՝ տեղին չէ: «Երբ ասում էք» հերիք էր մի յօդուած հրատարակուէր, նախարար գործից կը թռնէր, դա բնաւ չի խօսում այն մասին, որ ազատ մամուլ կար: Ոչ մի լրագրող դա չէր կարող անել ինքնուրույն: Այսօր սինքն» սկզբից որոշում էր, որ պէտք է պաշտօնեան հեռացուէր աշխատանքից, յետոյ գրուել էր յօդուածը ու ոչ երանի, եթէ վերադառնանք դրան», - ասաց Վիգէն Խաչատրեանը: Նրա ամփոփմամբ՝ բնական է, որ եթէ երկրում որոշ մեխանիզմներ գործում են աղաւաղուած, ապա մամուլն էլ, որպէս այդ երկրի հայելի, պէտք է արտացոլի նոյնը:

ՔՈՔՈՒԵԼԵԱՆԻ ՀԱՐՑԸ Կ'ՈՐՈՇԵՆ «ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆՈՒՄ»

«Մեկնաբանելու կարիք չկայ, որովհետեւ, կարծում եմ, ամէն ինչ պարզ է. Քոքոբէլեանը Քոքոբէլեանի Յովհաննիսեանի յայտարարութեան հետ կապուած նոյնիսկ հերքում էլ չէր արել: Ընդամէնը գնահատական տուեց, որ դա յուզական յայտարարութիւն է, բայց չսասց, որ այն, ինչ ասում է պարոն Յովհաննիսեանը, ճիշդ չէ, իրականութեանը չի համապատասխանում», - «Առաւօտ»-ի հետ գրոցում անդրադառնալով «Ազատ Դեմոկրատներ» կուսակցութեան նախագահ Խաչատուր Քոքոբէլեանի արած հակընդէմ յայտարարութեանը, ասաց «Ժառանգութեան» վարչութեան փոխնախագահ Արմէն Մարտիրոսեանը: «Ժառանգութեան» առաջնորդ Քոքոբէլեանին ստախօս էր անուանել, քանի որ վերջինս դժբէլ էր մանդատը վայր դնելու՝ նախնական պայմանաւորուածութիւնը: Իսկ «Ժառանգութիւն» խորհրդարանական խմբակցութեան ղեկավար Ռուբէն Յակոբեանը, կայքերից մէկին տուած հարցազրոյցում հաստատել էր, որ նման պայմանաւորուածութիւն եղել է եւ ինքն էլ ներկայ է եղել այդ պայմանաւորուածութեանը: Մեր հարցին՝ ի՞նչ քայլեր են մտադիր ձեռնարկել «Ժառանգութիւնում», Արմէն Մարտիրոսեանն ասաց, որ «Ազատ Դեմոկրատներ» հետ հետագայ համագործակցութեան հետ կապուած որեւէ որո-



Նախկին պատգամաւոր Արմէն Մարտիրոսեան

շում առայժմ չունեն: Ի թիւս այլ հարցերի, այս հարցը եւս հնարաւոր է քննարկուի ամսի 21-ին կայանալիք կուսակցութեան վարչութեան նիստում: «Ինքս, կողմ կը լինեմ համագործակցութեան շարունակմանը», - ասաց պարոն Մարտիրոսեանը: Հարցին՝ այս ամբողջ պատմութիւնից յետոյ պատկերացնո՞ւմ էք համագործակցութիւն՝ հակադարձեց. «Պատկերացնելը շատ դժուար է, որովհետեւ, այս դէպքում արդէն «Ազատ Դեմոկրատները» հնարաւոր է խնդիր ունենան իրենց առաջնորդի հետ կապուած: Ես խօսում եմ կուսակցութեան հետ համագործակցութեան մասին, քանի որ պարոն Յովհաննիսեանի յայտարարութեան մէջ էլ ոչ թէ կուսակցութիւնն է շեշտուած, այլ բացառապէս Խաչատուր Քոքոբէլեանը»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՄՏԱԴԻՐ Է ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼ «ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ» ԾՐԱԳԻՐԸ

Մոսկուայի կողմից Հայաստանում իրականացուող վիճակագրոյց «Հայրենակիցներ» միգրացիոն ծրագրի շուրջ հակասութիւններ են առաջացել Հայաստանի եւ Ռուսաստանի կառավարութիւնների միջեւ: Այդ մասին յայտնի դարձաւ Երեւանում տեղի ունեցած Հայ-ռուսական տնտեսական համագործակցութեան միջկառավարական յանձնաժողովի հերթական նիստից յետոյ: Նիստից յետոյ, որը համանախագահուել էին Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը եւ Ռուսաստանի տրանսպորտի նախարար Մաքսիմ Սոկոլովը, Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Վլադիսլաւ Կովալենկոն, «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հարցին ի պատասխան, տեղեկացրեց, որ «Հայրենակիցներ» ծրագրի հարցը այսօր քննարկուել է յանձնաժողովի աշխատանքի ժամանակ, բայց կողմերը մնացել են իրենց դիրքորոշումներում: Կովալենկոն, սակայն, մանրամասներ չհաղորդեց: Փոխարէնը փակագծերը բացեց Ռուսաստանում Հայաստանի դեսպան Օլեգ Եսայեանը, ով նոյնպէս մասնակցել է յանձնաժողովի աշխատանքներին: Եսայեանը ասաց, որ առաջացած հակասութիւններն անգամ արձանագրուել են նիստի աւարտից յետոյ կազմուած փաստաթղթում: «Կողմերը մնացել են իրենց դիրքորոշման մէջ. դա նշանակում է, որ ռուսական կողմը արձանագրութիւնում գրեւէ է, որ Ռուսաստանը չհամարձակուել է ծրագրի իրականացման հարցում: Հայկական կողմը ընդգծելով, որ ինքը կատեգորիկ դէմ է այդ ծրագրի իրականացմանը», - ասաց Եսայեանը:

նացմանը», - ասաց Եսայեանը: Օրերս Ռուսաստանը պաշտօնապէս յայտարարեց, թէ ընդլայնում ու դիւրացնում է «Հայրենակիցներ» ծրագրի իրականացումը եւ խնդիր է դրել տարեկան ապահովել 300 հազար միգրանտների հոսք դէպի Ռուսաստան, առաջին հերթին՝ մերձաւոր արտերկրից մարդկանց Ռուսաստանում մշտապէս բնակեցնելու հաշուին: Իսկ Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը, մօտ տաս օր առաջ ելույթ ունենալով Ազգային ժողովում, յայտարարեց, թէ Ռուսաստանի միգրացիոն ծառայութեան կողմից իրականացուող այդ ծրագիրը Հայաստանի համար ընդունելի չէ: «Այն ձեւով ու ֆորմատով, որ այդ ծրագիրն իրականացուում է այլ հանրապետութիւններում, մեզ համար ընդունելի չէ: Եւ մենք համաձայնութիւն չենք տուել մեր Ռուսաստանի գործընկերներին, որ այս ծառայութիւնը իր գործունէութիւնը ծաւալի Հայաստանի Հանրապետութիւնում», - ասել էր վարչապետը: «Ազատութիւն» ռադիոկայանին հարցին, թէ ծրագիրը կը շարունակի՞ գործել Հայաստանում, Հայաստանի փոխարտգործնախարար Շաւարշ Քոչարեանը, ով նոյնպէս ներկայ էր հայ-ռուսական միջկառավարական յանձնաժողովի նիստին, պատասխանեց. - «Ներողութիւն, Հայաստանի տարածքում գործողութիւնները որոշում է Հայաստանը, այնպէս որ, քանի որ շատ յստակ արտայայտուել է Հայաստանի դիրքորոշումը, ապա բնական է, որ չի կարող այդ ծրագիրը իրականացուել»:



ԼՈՒՐԵՐ

JANE'S INTELLIGENCE. «ԼՂ-Ի ՇՈՒՐՁ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱՍԵՆԱՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՍՑԵՆԱՐԸ ՍՏԱՏՈՒՄ-ՔՈՅԻ ՊԱՅՊԱՆՈՒՄՆ Է»

«Վերջին շրջանում հայադրբեջանական շփման գծում միջադեպերի առաւել յաճախակիացումն ու դրանց բազմազանութիւնն ի վերջոյ կարող են հանգեցնել մի իրավիճակի, երբ այս առանձին բախումները դուրս գան վերահսկողութիւնից՝ յանգեցնելով լայնածաւալ հակամարտութեան»,- գրում են բրիտանական Jane's Intelligence հանդէսի փորձագէտները՝ բաւական մանրամասնօրէն անդրադառնալով Երեւանի եւ Բաքուի միջեւ այս պահին նկատուող ուժերի դասակարգութեանն ու Լեռնային Ղարաբաղի շուրջ նոր պատերազմի վերսկսման հաւանականութեանը:

Jane's-ի մասնագէտները լրջօրէն քննարկում են Լեռնային Ղարաբաղի շուրջ իրադարձութիւնների զարգացման երեք սցենար. - «Ամենալաւատեսական եւ միաժամանակ ամենաքիչ հաւանական սցենարի դէպքում իրադարձութիւնները զարգացումը ի վերջոյ կը յանգեցնի խաղաղ համաձայնագրի ստորագրմանը: Դա տեղի կ'ունենայ այն դէպքում, եթէ 2013-ին Ադրբեջանում եւ Հայաստանում կայանալիք նախագահական ընտրութիւնները լուրջ փոփոխութիւնների պատճառ դառնան»: Jane's-ը նշում է, որ այս սցենարի իրագործումը նախեւառաջ հնարաւոր կը դառնայ, եթէ Ադրբեջանում իշխանութեան գալ ժողովրդավարական կառավարութիւն, որն ի վիճակի կը լինի հանրութեանը նախապատրաստել խաղաղութեան, եւ Լեռնային Ղարաբաղի հետ ուղիղ բանակցութիւնների կը գնայ:

«Հայաստանում իրավիճակը փոքր-ինչ այլ է», - շարունակում են բրիտանացի մասնագէտները՝ նկատելով. - «Բաքուի դիրքորոշման մեղմացմանը զուգահեռ Սերժ Սարգսեանը, 2013-ին վերընտրուելու դէպքում, պէտք է արդէն սեփական հանրութեանը պատրաստի գիշումների, մասնաւորաբար՝ Լեռնային Ղարաբաղը շրջապատող բուֆերային գոտու յանձնարումը»: «Սերժ Սարգսեանը ցոյց տուեց, որ չի խուսափում ոչ մեծ ժողովրդականութիւն վայելող արտաքին քաղաքական քայլերից, երբ մի քանի տարի առաջ Թուրքիայի հետ յարաբերութիւնները բարելաւող երկու արձանագրութիւն ստորագրեց», - գրում է Jane's Intelligence հանդէսը՝ նկատելով, որ եկող տարուայ նախագահական ընտրութիւններում Սերժ Սարգսեանի վերընտրութիւնը «խոչընդոտ չի հանդիսանալ այս լաւատեսական սցենարի իրագործման համար»:

Այլ խնդիր է, ըստ բրիտանացի վերլուծաբանների, որ անգամ իշխամ Ալիեւի իշխանագրկման դէպքում այս սցենարը կեանքի կոչուելու շատ քիչ շանսեր ունի:

«Ադրբեջանական ընդդիմութիւնը, եթէ նոյնիսկ ինչ-որ կերպ կարողանայ յաղթել, եւս հաճոյքով կը սկսի օգտագործել ազգայնական խաղաքարտը», - նշում են վերլուծաբանները:

Երկրորդ սցենարը, ըստ Jane's

Intelligence-ի մասնագէտների, առաւել հաւանական է. - «Այս դէպքում առկայ ստատուս-քոն պահպանում է, քանի որ աշխարհաքաղաքական դերակատարներից եւ ոչ մէկը՝ ո՛չ Միացեալ Նահանգները, ո՛չ Ռուսաստանը եւ ո՛չ էլ Եւրամիութիւնը շահագրգռուած չեն պատերազմի վերսկսմամբ: Ռուսաստանի աջակցութեամբ Հայաստանը կը շարունակի գսպել Ադրբեջանի նկրտումները: Բացի այդ, Բաքուի կողմից ձեռնարկուող ռազմական վերագինման ծրագիրը դեռ չի հասցուել աւարտին»:

Բրիտանացի վերլուծաբանների պնդմամբ, գոյութիւն ունի եւս մէկ գուտ հոգեբանական գործօն, որ կարող է ստիպել Ադրբեջանին կարճաժամկէտ հեռանկարում գերծ մնալ պատերազմի վերսկսմանը. - «1992-94 թուականներին այսօրուայ նման Հայաստանը շրջափակման մէջ էր: Բացի այդ, հանրապետութեան հիւսիսում գտնուող արդիւնաբերական բոլոր կենտրոնները 88-ի երկրաշարժի արդիւնքում աւերակների էին վերածուել: Սրան գումարած՝ հայկական բանակը թոյլ էր ու վատ կազմակերպուած, ինչը, սակայն, չխանգարեց հայերին յաղթել պատերազմում: Բացի այդ, Ադրբեջանում հասկանում են, որ, ի տարբերութիւն իրենց երկրի բնակիչների, Լեռնային Ղարաբաղի հայերի համար առաջիկայ պատերազմը գոյութեան կուի է լինելու»:

Ինչ վերաբերում է ամենայրուեստական սցենարին, որի իրականութիւն դառնալու հաւանականութիւնը բրիտանացիները գնահատում են որպէս միջին՝ Jane's-ում կարդում ենք. - «Լայնածաւալ պատերազմը կարող է սկիզբ առնել տարբեր դրդապատճառներից ելնելով՝ եթէ ադրբեջանական զինուած ուժերի ստորաբաժանումները համեմատաբար մեծ յարձակում իրականացնեն Լեռնային Ղարաբաղում, եթէ ադրբեջանական կողմը հարուածի Ղարաբաղում նոր գործարկուող օդանաւակայան թռչող հայկական քաղաքացիական օդանաւին, կամ եթէ Հայաստանը ճանաչի Լեռնային Ղարաբաղի անկախութիւնը: Պատերազմի վերսկսման պատճառներից մէկը կարող է լինել նաեւ Ռամիլ Սաֆարովի հնարաւոր սպանութիւնը»:

Բրիտանացի վերլուծաբանները նկատում են, որ եթէ առաջիկայ հինգ տարիներին Ադրբեջանը շարունակի նոյն քանակութեամբ ֆինանսներ ծախսել բանակի վրայ, ապա նրա յաջողութեան հնարաւորութիւնները աւելի իրատեսական կը դառնան. - «Դրա հետ մեկտեղ ադրբեջանական կողմը հիմնական շեշտը դնում է գէնք գինամթերքի ձեռքբերման, բայց ոչ անձնակազմը մարզելու եւ զինուած ուժերի կառավարման համակարգի զարգացման վրայ: Բացի այդ, աշխարհագրութիւնը եւս հայերի օգտին է, յատկապէս՝ եթէ հաշուի առնենք, որ Լեռնային Ղարաբաղի արեւելեան սահմանը պաշտպանուած է Մուալի լեռնաշղթայով»:

ԽԱՂԱՐԿՈՒԵԼ ԵՆ «ՀՐԹԻՈՒՅԻՆ ՀԱՐՈՒԱԾՆԵՐԻ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ»

Հոկտեմբերի առաջին կէսին Հայաստանում եւ Լեռնային Ղարաբաղում իրականացուած աննախադէպ խոշոր զորավարժութիւնների ժամանակ հայկական զինուած ուժերի կողմից խաղարկուել են հրթիռային հարուածների տարբերակներ, որոնց հեռահարութիւնը կարող է կազմել աւելի քան 300 կիլոմետր:



Scud-B հրթիռային համալիրները ռազմական շֆերթի ընթացքին. Երեւան, 21 Սեպտեմբեր, 2011-ին

ՀՀ Զինուած ուժերի գլխաւոր շտաբի օպերատիւ վարչութեան պետ, գեներալ-մայոր Արտակ Դաւթեանը լրագրողների հետ հանդիպմանը նախ փոխանցեց, որ, հրթիռային հարուածներ են մոդելաւորուել պայմանական հակառակորդի ռազմական եւ տնտեսական օբեկտների նկատմամբ: Պաշտպանութեան նախարարութիւնում «Ազատութիւն» ռադիոկայանի աղբիւրները փոխանցում են, զորավարժութիւնների ժամանակ մոդելաւորուել են հրթիռային բազմաթիւ հարուածներ, եւ այդ հարուածների քանակով ու հեռահարութեամբ նշուած զորավարժութիւնները աննախադէպ են եղել Հայաստանի զինուած ուժերի համար: Յիշեցնենք, աւելի քան երկու տարի առաջ՝ 2010-ի Օգոստոսին Հայաստանի պաշտպանութեան նա-

խարար Սէյրան Օհանեանը, խօսելով Զինուած ուժերի սպառազինութեան արդիականացման մասին, յայտարարեց, թէ առաջիկայում շեշտը դրուելու է հեռահար եւ գերճշգրիտ զինատեսակների ձեռքբերման, ինչպէս նաեւ տեղում դրանց արտադրութեան վրայ: Յատկանշական է, որ անցած տարուայ Սեպտեմբերի 21-ին՝ Հայաստանի Անկախութեան տօնին նուիրուած զորահանդէսում ցուցադրուեցին հարուածային նշանակութեան մի շարք հրթիռներ, այդ թւում՝ ռուսական արտադրութեան 9Պ72 «Էլբրուս» օպերատիւ-մարտավարական հրթիռային համալիրները, որոնք աշխարհին յայտնի են ՆԱՏՕ-ական դասակարգման անուանումով՝ Scud-B, եւ որոնց հեռահարութիւնը մօտ 300 կիլոմետր է:

ԻՆՉՈ՞Ւ Է ՈՒՇԱՆՈՒՄ ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏԻ ՕԴԱՆԱԿԱԿԱՅԱՆԻ ԲԱՅՈՒՄԸ

Ստեփանակերտի օդանաւակայանը շուտով շահագործման կը յանձնուի: Յայտնի է, որ այն նախատեսուած է մէկ ժամում 100 ուղեւոր սպասարկելու համար: Ուղեւորափոխադրումները իրականացնելու է «Air Artsakh» ավիընկերութիւնը: Նշենք, որ Ստեփանակերտի օդանաւակայանը կառուցուել է 1974թ.-ին, սակայն դադարել է գործել 1992թ.-ից, երբ սկսուեցին լայնամաշտաբ ռազմական գործողութիւնները: Վերանորոգումը սկսուեց 4 տարի առաջ: ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակեանը դեռ 2011թ.-ի Նոյեմբերի 9-ին յայտարարեց, որ այն կը գործարկուի մօտ ժամանակներս, սակայն տեխնիկական խնդիրների պատճառով գործընթացը յետաձգուեց: Վերջերս օդանաւակայանի գլխաւոր ճարտարապետ Տիգրան Բարսեղեանը յայտարարեց, որ ոչ մի խնդիր չկայ եւ այն կարող է գործել: Զուգահեռաբար օդանաւակայանի շահագործման մասին իւրաքանչիւր յայտարարութիւնից յետոյ Բաքում բարձրացնում է հիստերիա: Բաքուն

յայտարարեց, որ Երեւանը ԼՂ-ում օդանաւակայանը գործարկելու իրաւունք չունի եւ կը հրթիռակոծի ԼՂՀ տարածքով թռչող ցանկացած օդանաւ: Նրանք համոզուած են, որ օդանաւակայանը հայերը կ'օգտագործեն ռազմական նպատակներով: «Այսպիսի պահուածքը չի ցուցաբերում Հայաստանի պատրաստակամութիւնը բանակցութիւնները շարունակելու մասով», - յայտարարել է Ադրբեջանի ԱԳՆ-ի ներկայացուցիչ Եւման Աբդուլաեւը: Իր մասին լիչեցրեց նաեւ Թուրքիան: Որոշ լրատուամիջոցներ յայտարարեցին, թէ Թուրքիան կը փակի Հայաստանի համար իր օդային տարածքը: Այդ ընթացքում յայտարարութեամբ հանդէս եկաւ նաեւ ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ ԱնՉէյ Կասպրովիչը: Նա ասաց, որ օդանաւակայանի բացումն առանց երկկողմանի համաձայնութեան կը վնասի խաղաղ բանակցութիւնների ընթացքին: ԵԱՀԿ ներկայացուցիչը յայտնեց նաեւ, որ այն չի համապատասխանում միջազգային իրաւունքի նորմերին:

ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ

Շարունակուած էջ 1-էն  
նելով ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ-ի եզրակացութիւններն ու առաջարկները», - յայտարարեց Սերժ Սարգսեան: Եւրոպայի ամենամեծ քաղաքական ընտանիքի առջեւ իրելոյթի ընթացքին Սերժ Սարգսեան յայտարարեց նաեւ, որ Հայաստանի իշխանութիւնները շօշափելի ֆինանսական աջակցութեան

կարիք ունին երկրէն ներս սկսած բարեփոխումները աւարտին հասցնելու հարցով եւ այս նպատակաւ օգնութիւն կ'ակնկալեն եւրոպական կառույցներէն: Յառաջիկայ ընտրութիւններէն ու ներքին բարեփոխումներէն բացի Սարգսեան անդրադարձաւ նաեւ դարաբաղեան հարցին ու ատրպէյճանցի մարդասպան Սաֆարովին ներում չնորհելու հարցին:

ՄԱՍԻՍ  
ԱՍԵՆԱԿԱՍՏԱՅԵԼԻ ԱՂԲԻՒՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ



### ՊԵՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ ՆՇՈՒԵՑԱԻ ՀԱՃՆՈՅ ՀԵՐՈՍԱՍԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Անցած են 92 տարիներ, սակայն նոր Հաճընը շատ փոխուած չէ: Բնականաբար, ամբողջութեամբ փոխուած է աւանի աշխարհագրական վայրը՝ ան պատմական Կիլիկիայէն հասած է Պէյրուս: Սակայն միեւնոյնը մնացած է հաճընցիի գոյատեւման եւ պայքարի ոգին: Աւանդոյթը եւ ժառանգութիւնը վառ պահելու, ինչպէս նաեւ նահատակներու յիշատակը յարգելու նպատակով, Հաճնոյ Հայրենակցական Միութիւնը կազմակերպեց մատակարար պատրաստութեան ամէնամեայ միջոցառումը, Շաբաթ, 13 Հոկտեմբեր 2012-ի երեկոյեան՝ Պէյրուսի Նոր Հաճըն աւանին մէջ:

Առաւօտեան ժամերէն սկսեալ, հաճընցի եւ թաղեցի աշխույժ կիւներու նախաձեռնութեամբ մեկնարկեց մատակարար պատրաստութեան աշխատանքը: Հետզհետէ թաղամաս սկսան ժամանել հայրենակիցներ, լիբանանահայեր եւ սուրիահայեր, որոնց ներկայութիւնը յատկանշական էր այս տարուայ միջոցառումին:

Բոլորը պատրաստ էին ընդունելու ՀՄՄ-ի փողերախումբը, որ թաղամաս մուտք գործեց «Օդանաւ Եկաւ» քայլերգով: Պաշտօնական հանդիսութեան ներկայ գտնուեցան ՍԴՀԿ Կեդրոնական վարչութեան փոխ ատենապետ, պետական երեսփոխան Սեպուհ Գալփաքեան, ՍԴՀԿ Լիբանանի Շրջանի վարիչ Մարմնի ատենապետ Ալեքսան Բէճօզէրեան եւ վարչութեան անդամներ, պետական հաճընցի երեսփոխան Սերժ Թուրանարզիսեան, Սուրբ Գէորգ եւ Սուրբ Յարութիւն եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւներ՝ Տէր Նարեկ քահանայ շեմսեան եւ Տէր Ղեւոնդ քահանայ Լոշխաճեան, հայկական միութիւններու ատենապետներ եւ ներկայացուցիչներ, Սուրբ Գէորգ եկեղեցու թաղականութեան անդամներ, հաճընցի հայրենակիցներ, լիբանանահայեր եւ հիւրեր:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Լուի Եագուպեան, որ հերոսամարտի աւանդական միջոցառումը կարեւոր օղակ համարեց՝ հայ ինքնու-

թեան պահպանման եւ հայ յեղափոխականոցի փոխանցման սերունդէ սերունդ: «Արծուբերդն Հաճընը պատմութեան ընթացքին պարարտ հող հանդիսացաւ հայ ազատագրական պայքարի շարժումներուն եւ հաճընցիք անձնագործութեամբ սերմանեցին ազատագրական պայքարի ոգին ու գաղափարը եւ միացան 125-ամեայ Սոցեալ Դեմոկրատ Հնչակեան մայր կուսակցութեան նահատակներու հոյլին», ըսաւ Եագուպեան:

Գեղարուեստական յայտագրով ներկայացուեցան ասմունքներ, երգեր ու պարեր:

Հաճնոյ Հայրենակցական Միութեան վարչութեան խօսքը փոխանցեց Նայիրի Շորճեան: Ան նշեց, որ միութիւնը, իր կազմութեան թուականէն մինչեւ այսօր, սփիւռքի տարածքին եւ մասնաւորաբար Լիբանանի մէջ կը միտի իրար մօտ հաւաքել հաճընցիները ու վառ պահել ազգային պայքարի ոգին՝ յանուն հայրենասիրութեան եւ հայապահպանութեան: Դիտել տալով, որ միութիւնը տարուան ընթացքին սատար կը հանդիսանայ հաճընցի հայրենակիցին, նիւթապէս եւ բարոյապէս թեւ ու թիկունք կանգնելով անոր, Շորճեան հաստատեց, որ հայրենասիրութեան ջանքը կը փոխանցուի սերունդէ-սերունդ:

Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան ԱՐԵԳ պարախումբը ապա բեմ բարձրացաւ ու ներկայացուց Թամզարա պարը՝ դեկավարութեամբ հայրենի արուեստագէտ Արտաւազդ Աւետիսեանի: Պաշտօնական հանդիսութեանէն ետք, բեմ հրաւիրուեցաւ լիբանանահայ երգիչ Պերճ Նազգաշեանը, որ իր նուազախումբին ընկերակցութեամբ ներկայացուց ազգային, հայրենասիրական եւ յեղափոխական երգեր, ոգեշնչելով թաղամասին մէջ հաւաքուած երիտասարդները: Նոյն միջոցին, ներկաներէն շատեր հերթափոխաբար ստանձնեցին աւանդական մատակարար պատրաստութիւնը, խառնելով հաճընցիներու «ճիտապօր»ը:

### ՀԱՆ ԿԸ ԶՕՐԱԿՑԻ ՊԱՐԱՔ ՕՊԱՄԱՅԻՆ

Շաբաթուազուած էջ 1-էն

բերը դուրս բերաւ Իրաքէն՝ վերջ դնելով հարիւր հազարաւորներու կեանքը խլած պատերազմին: Աֆղանիստանի մէջ եւս Ամերիկեան զօրքերը սկսած են դուրս գալ: Իրանի պարագային, կարողացաւ դէմ դնել Հանրապետական շրջանակներու ռազմատեւէ կոչերուն ու եւրոպական երկիրներուն հետ համագործակցաբար կը փորձէ տնտեսական պատժամիջոցներով լուծել Իրանի հիւլէական ծրագիրներուն շուրջ ստեղծուած տագնապը:

Միջազգային ահաբեկչութեան դէմ պայքարին գծով Օպամա արձանագրեց մեծ յաջողութիւններ: «Ալ-Քաիտա»-ի բազմաթիւ դեկավարները ոչնչացնելով, գլխաւորութեամբ Ուսամա Պին Լատընի, մեծապէս տկարացուց այդ կազմակերպութիւնը: Ողջունեց Արաբական աշխարհէն ներս ծայր առած համաժողովրդային շարժումները ու նպատեց անոնց յաղթանակին:

Գալով Հայութեան, Օպամայի վարչակարգը ջատագովեց Հայաստանի մէջ ժողովրդավարութեան զարգացումը եւ ազատութիւններ-

ընդ պաշտպանութիւնը: Ղարաբաղեան հարցի գծով քննադատեց Ատրպէյճանի ռազմաշունչ յայտարարութիւնները ու շարունակեց պաշտպանել հարցը խաղաղ միջոցներով լուծելու անհրաժեշտութիւնը:

Ամերիկահայութեան համար գլխաւոր մտահոգութիւն կը մնայ անշուշտ Յեղասպանութեան ճանաչման հարցը: Նախագահ Օպամա թէեւ չկարողացաւ յարգել իր խոստումը, սակայն Ապրիլ 24-ի իր յայտարարութիւններուն մէջ, տարբերութիւն իր նախորդներէն, առաջին անգամ ըլլալով գործածեց «Մեծ Եղեռն» եզրը: Աւելին, ան թուրքիոյ խորհրդարանի առջեւ ելոյթ ունենալով, կոչ ըրաւ թուրքիային հաշտուելու իր պատմութեան հետ՝ ակնարկելով Հայկական Յեղասպանութեան:

Անցնող չորս տարիները ցոյց տուին, որ նախագահ Օպամա իմաստուն ու հեռատես դեկավար մըն է եւ ի վիճակի է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները դուրս բերելու անոր դիմագրաւած դժուարութիւններէն: Նկատի առնելով այս բոլորը ու նաեւ այն, որ Միթ Թամսի ամբողջութեամբ անտե-

### ԳԱՐԻԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԵՑ ՀՐԱԶԴԱՆԻ ԱԿԱԳԱՆՈՒ ԱՆԴԱՍ



Կոտայքի մարզի Հրազդան քաղաքում (բնակչութեան թիւը 40746) տեղի ունեցան քաղաքապետարանի ընտրութիւնները:

ՍԴՀԿ Հայաստանի շրջանը մասնակցեց ընտրութիւններին եւ աջակցեց ընկեր Գարիկ Գրիգորեանին՝ աւագանու ընտրութիւններին: Նա ընտրուեց 15 աւագանիների կազմում՝ ստացած ձայների քանակով լինելով 3-րդը:

Ընտրութիւնից յետոյ Գարիկը այցելեց ՍԴՀԿ վարչութիւն: Հանդիպմանը ներկայ էին ՍԴՀԿ ԿՎ անդամ Վազգեն Գալթաճեանը, ՍԴՀԿ վարչութեան ատենապետ Գէորգ Պերկուպեղիեանը, վարչութեան անդամ Վ. Ազատեանը, Վ. Եղիազարեանը, քաղաքական հարցերով խորհրդական Դ. Մարտիրոսեանը, ՏՏԵՄ անդամներ եւ Սուրիայի հյուսիսային շրջանի վարիչ մարմնի ընկերներ:

### ՀԱՆԳԻՍՏ՝ Տ. ԹՈՐԳՈՍ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Շաբաթուազուած էջ 1-էն

նաեւ եղել է ճեմարանի փոխտեսուչ: 1946 թ. Յուլիսին մեկնել է ԱՄՆ եւ նշանակուել Հիւսիսային Ֆլորիդայի (Փենսիլվանիա) Ս. Երրորդութիւն հայկական եկեղեցու հոգեւոր հովիւ: 1951 թ. Ամերիկայի Արեւելեան թեմի առաջնորդի կողմից նշանակուել է թեմի առաջնորդական փոխանորդ:

1954 թ. Հիւսիսային Ֆլորիդայի մէջ տարով վերսկսելով ծառայութիւնը՝ Հայր Թորգոմը վերադարձել է Երուսաղէմ եւ նշանակուել ճեմարանի տեսուչ: Նա նաեւ վարել է Պատրիարքարանի դիւանապետի պարտականութիւնները:

1960 թ. վերադառնալով ԱՄՆ՝ ուսումը շարունակելու նպատակով ընդունուել է Քեմպրիճի Եպիսկոպոսական Աստուածաբանական Դպրոց (Մասաչուսեթս):

1962 թ. ընտրուել է Հայ Եկեղեցու Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի առաջնորդ:

Նոյն թուականին Հոկտեմբերի 14-ին, ձեռնադրուելով շառաւիղի Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում ձեռնադրուել է Եպիսկոպոս:

1966 թ. Ապրիլին, Արեւմտեան թեմի առաջնորդի պաշտօնում 4 տարի ծառայելուց յետոյ Թորգոմ Եպիսկոպոսը ընտրուել է Հայ Եկեղեցու Ամերիկայի Արեւելեան թեմի առաջնորդ:

Երկու տարի անց, երջանկաշիշատակ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի կողմից նրան շնորհուել է Արքեպիսկոպոսի պատիւ:

Արեւելեան թեմի առաջնորդի պաշտօնում 24 տարի ծառայելուց յետոյ, Թորգոմ Արքեպիսկոպոսը 1990 թ. Մարտի 22-ին ընտրուել է

Երուսաղէմի 96-րդ Պատրիարք:

1994 թ. Օգոստոսի 19-ին վազգէն Ա. Կաթողիկոսի վախճանումից յետոյ Ամենապատիւ Սրբազան Հայրը նշանակուել է Կաթողիկոսական Տեղապահ:

Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանը ստացել է մի շարք ակադեմիական պարգևներ, արժանացել է Նիւ Եորքի Ընդհանուր Աստուածաբանական Ճեմարանի պատուաւոր դոկտորի կոչման:

1986 թ. ստացել է նաեւ Ամերիկայի երկու գլխաւոր պարգևները. «Ազատութեան Արձան» եւ «Էլիզ Այլընտ» պատուոյ շքանշանները:

Թորգոմ Պատրիարքը մեծ աւանդ է ունեցել միջազգային էկոմենիկ յարաբերութիւնների զարգացման գործում: Նա ծառայել է ԱՄՆ-ում Քրիստոսի Եկեղեցիների Ազգային Ժողովի յանձնաժողովում, նախագահել է «Կրօնն ամերիկեան կ'եանքում» խորհուրդը: Եղել է նաեւ «Խղճմտանքի կոչ» հիմնադրամի տնօրէնների խորհրդի անդամ:

Թորգոմ Պատրիարքը հեղինակ է 20 մենագրութիւնների, որոնց թւում է բանաստեղծական երեք ժողովածուներ, հայկական Ս. Պատարազի ուսումնասիրութիւն, հայոց Մեծ Եղեռնին նուիրուած գրքեր եւ Երուսաղէմի սուրբ վայրերի մանրամասն ուղեցոյց: Պատրիարք Հայրը ճանաչուած կոմիտասագէտ էր:

Հոկտեմբերի 14-ին՝ Ս. Պատարազի աւարտին, Մայր Տաճարում կը կատարուի հոգեհանգստեան արարողութիւն՝ Հայ Եկեղեցու վաստակեալ սպասաւորի հոգու խաղաղութեան համար:

Յիշատակն արդարոյն օրհնութեամբ եղիցի:

սած է Հայ ընտրողները, մեր նախընտրութիւնը կ'երթայ Պարաք Օպամային:

Հետեւաբար, Նոյեմբեր 6-ին ամերիկահայութիւնը կոչուած է մասնակցելու ընտրութիւններուն

ու իր ձայնը տալու Նախագահ Պարաք Օպամային:

ՀԱՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ  
Լոս Անճելըս  
Հոկտեմբեր 17, 2012



# ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԸ ԱՒՈՅԻՆ ԱՒՈՅԻ ՆԱՄԱԿԸ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻՆ

## ԱԻՆՏԻՍՌԱՋՄԻԿ

Ամենայն Հայոց Բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեան անվիճարկելիորէն նուաճած է հայ գրականութեան բարձրագոյն գագաթը: Սակայն ան բանաստեղծ ըլլալու կողքին ունեցած է հասարակական բեղուն գործունէութիւն՝ միաժամանակ ըլլալով եօթ հայրենակցական եւ գրական միութիւններու նախագահ. եղած է խմբագիր, նշանառու որսորդ, գորավար եւ բանակցող. լուսանկարչութիւնը եղած է իր ամենասիրելի գրադրուածքը:

1921-ին Հայաստանի վերաշինութեան նպատակով Երևանի մէջ կեանքի կը կոչուի Հայ Օգնութեան Կոմիտէն (ՀՕԿ), որուն առաքելութիւնը համայն հայութեան նիւթաբարոյական ուժերուն մէկտեղումն էր հայրենիքի կառուցման գաղափարականին շուրջ: Որպէս հայ կեանքի ամենասիրուած անձնաւորութիւն եւ բոլոր կողմերէն ընդունելի հեղինակութիւն ՀՕԿ-ի առաջին նախագահը կը նշանակուի Յովհաննէս Թումանեան: Այս պարտականութեան ծիրէն ներս, 1921-ի Դեկտեմբերին ան կ'ուղղուի Պոլիս: Հոնկէ ան նամակ մը կը յղէ իր սրտակից բարեկամներէն գրող Աւետիք Իսահակեանին (իր արտայայտութեամբ՝ Աւոլին): Բարեհամբոյր եւ հանդարտաբարոյ մեծ մտաւորականը անդրադառնալով Հայաստանի 1920-21 թուականներու կացութեան, կը գրէ. «Ես չեմ ուզում եւ չեմ կարող երկար ու բարակ գրել մեր երկրից, թէեւ դու հարցնում ես: Կարճ ասեմ. մենք թէ՛ դրսից, թէ՛ ներսից քանդեցինք մեր երկիրը: Գլխաւորապէս մենք: Մենք եմ ասում, եւ սրա մէջն է ճշմարտութիւնը: Մի մասը խաչագող սրիկաներ, մի մասը գողեր ու աւազակներ, մի մասը ապիկար թշուառականներ, եւ չերեւաց մի բազմութիւն, գոնէ մի խմբակ, որ վերածնուող երկրի շունչն ու բարոյական կարողութիւնը յայնաբերէր: Էսքան աղէտների ու պարտութիւնների մէջ ո՛չ մի մեղաւոր չերեւաց, ո՛չ ոք պատասխանի կանչուեց, ոչ պատասխան տուեց: Եւ շարունակուում է այժմ էլ նոյն մարդիկը նոյն ճանապարհներով...»

Եւ ոչ մէկը գոնէ անձնասպան չեղաւ, որ ապացուցանէր, թէ գոնէ ամօթ ու խղճմտանք կայ է մարդկանց մէջ, կամ էս ժողովրդի մէջ: Բայց ես ի՞նչ եմ ասում. չկարողացան գոնէ վշտանալ կամ վշտացած երեւալ»:

Գրականագէտ, թումանեանագէտ, սկզբնաժողովուրդի Հեռոն Հախվերդեան կը վկայէ. «Սրանք ամենացատկունալից տողերն են, որ ես կարդացել եմ Թումանեանից: Այս տողերում տրոփում է պարտուած հայրենիքի կորստեան ցաւը: Պարտուած հայրենիքի զաւակի հոգին ծառս է եղել ամէնքի եւ ամէն ինչի դէմ, ապաշնորհ եւ ապիկար ազգային գործիչների դէմ յատկապէս»:

Ես ալ իմ հերթիս, սոյն նամակը կը գրեմ անդենականի բնակիչ անգուզական բանաստեղծին. Շատ սիրելի Յովհաննէս Թումանեան, նախ կը համբուրեմ վէս ճակատդ եւ սուրբ ձեռքերդ: Ինչ որ նամակիդ մէջ գրած էիր 1921-ին, նոյնն է այսօր Հայաստանի վիճակը. թերեւս ալ աւելի վատ: Վստահ եմ լսած ես, որ 1991-ին Հայաստան անկախացաւ եւ իրականացաւ մեր դարերու երազը. բայց ափսոս, ահա քսանմէկ տարիէ ի վեր Հայաստանի իշխանութեան կը տիրեն աւազակներ, թալանչիներ եւ քրէական յանցագործներ: Երէկուան խաչագողներ պետական լծակներու շնորհիւ կեղեքեցին ժողովուրդը, թալանեցին երկիրը, ազգին պատկանող հարստութիւնները իւրացնելով՝ գումարները փոխադրեցին արտասահման: Վերջերս Հայաստանի երկրորդ նախագահը Յունաստանի մէջ կղզի գնեց, անշուշտ ոչ թէ ազգին համար, այլ իր անձնական հաճոյքին. անշուշտ՝ ժողովուրդէն կողոպտած գումարներով: Երանի՜ տեսնես Հայաստանի Ազգային ժողովի անդամները, մեծ մասը օլիգարխներ, մեծ գումարներու տէր մարդիկ՝ գուրկ ազգային ու մարդկային բարոյական նուազագոյն սկզբունքներէ. ազգը բարոյական անկում կ'ապրի՝ ի տես նման մարդոց, որոնք շրջապատած են Հայաստանի վերնախաւը: Ազգային ժառանգութեան պահպաններ, միտքի եւ գիտութեան գործիչներ, սրտցաւ եւ բարեխիղճ մարդիկ կը հալածուին, մինչ՝ հաստափոր եւ հաստավիզ պատգամաւորներ ազգին ճակատագիրը կը տնօրինեն: Գազիկ անունով ամենահարուստ մարդը կը փառաբանուի որպէս բարեգործ, բայց ոչ ոք հարց կու տայ. այդքան հարուստութիւն ուրկէ՞ դիզած ես ախպեր, մեր հայրենիքը ինչքա՞ն թալանած ես ո՞վ «բարերար»...: Հայաստանի մէջ նուազագոյնը չորս հեռուստակայաններու սեփականատէր ըլլալու համար պէտք է ըլլաս Հայաստանի նախագահին (Սերժ

Սարգսեան) փեսան (Միքայէլ Միլնասեան): Բնապահպանութեան նախարարը ինքզինք թոյլ կու տայ թալանել Հայաստանի հանքերը եւ վաճառել առանց հաշիւի ու հաշուետուութեան. մեր հանրապետական պոպուլսթով պատգամաւոր Վարդան Այվազեանը հրեշտակի թեւերով կը հետապնդուի ամերիկեան իշխանութիւններուն կողմէ:

Սիրելի Թումանեան, երբեմն կ'ըսեմ թէ լաւ որ դուն չես տեսներ այս բոլորը, այլապէս՝ պիտի խելագարուէիր, փխրուն սիրտդ ճաքէր պիտի: Այս անիշխանութեան եւ թալանչիապետութեան ի տես՝ ժողովուրդը կը լքէ երկիրը եւ կը ցրուի ամէնուր. 1991-էն ի վեր աւելի քան մէկ միլիոն հայ բռնեց գաղթականութեան ցուպը՝ արտասահմանի մէջ աշխատելով ամենայետին եւ ստորնացուցիչ գործեր եւ աւելի ուշ ձուլուելու պայմանով. անոնց շարքին՝ ծոռը (Իրմային որդին) Ռուբէն Քանթանեանը հասաւ Գերմանիա: Այո, Հայաստան կը դատարկուի հայերէ: Բայց մի՛ մտահոգուիր, կը շատնան եղբայր եգոփները. վերջերս սրբավայր մըն ալ ունեցան Արմաւիր մարզին մէջ. մեր յոյսը եգոփներն են... նաեւ՝ պարսիկ փեսաները որոնք կու գան Հայաստան ապօրինի ընտանիքներ կազմելու. ուրեմն՝ կը շատնանք հայ-պարսիկ ապօրինի սերունդով:

Սիրելի Թումանեան, դեռ շատ-շատ բաներ կան պատմելիք, մէկը միւսէն սրտածմլիկ եւ զարհուրելի փաստերով: Լսեցի՞ր 1999 Հոկտեմբեր 27-ի մասին. Վազգէն Սարգսեանը պատմած կ'ըլլայ: Իսկ մօտա է ծեծով հայ սպաննելու հայկական աւանդութիւն. Ռ. Քոչարեանի թիկնապահները ծեծով Պողոս Պողոսեանը սպաննեցին 2002-ին, ոչ ոք պատժուեցաւ: Վերջերս Նեմեց Ռուբոյին (Հայաստանի ամենալիստուած օլիգարխներէն) թիկնապահները նոյնպէս ծեծի տակ սպաննեցին բժիշկ սպայ Վահէ Աւետեանը: Իրարու լաւ սպաննել սորվեցանք. դուն դարձեալ պիտի գրէիր. ողբի հայրենիք, որբի հայրենիք...:

Սիրելի բանաստեղծ. իմացած կ'ըլլաս մեր բանակի յաղթանակին եւ մարտունակութեան մասին. հոս քիչ մը լաւ լուրեր կան հաղորդելիք. բայց ոչ, մի՛ շտապեր: Ամէն Հինգշաբթի Հայաստանի կառավարութիւնը կը կատարէ իր հերթական նիստը եւ նոյն օրը կառավարութեան շէնքին առջեւ հարիւրաւոր մայրեր բողոք-ցոյց կը կատարեն՝ պա-

հանջելով իրենց զինուոր-զաւակներուն սպանութեան մութ ծալքերուն բացայայտումը: Անոնք թուրք կամ ազերի զնդակներով սպաննուած չեն, այլ՝ հայկական բանակի մէջ հայ զինուորներու եւ հրամանատարներու զնդակներով սպաննուած հէզ գորակոչիկներ եւ յետոյ յայտարարուած՝ «դժբախտ պատահար», «անձնասպանութիւն», «անյայտ պատճառներ» եւ այլ կեղծ ու սուտ խօսքեր: Շուրջ 310 զինուորներ ինկան այսպիսի անհեթեթ պատճառներով վերջին 10 տարիներուն: Մեղք մեր բանակի վարկին ու նուիրական առաքելութեան:

Սիրելի մեծ հայ, արդեօք քու բարեկամ միւս անուանակիցիս՝ Աւետիս Ահարոնեանին կը տեսնե՞ս. ինք գրած է. «այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, թող ողջ աշխարհ հայուն կարգայ նախատինք». դժբախտաբար, պէտք է կարդան նախատինք. որովհետեւ՝ վերջերս Սթամպուլի մէջ անձնասպան եղաւ Նարինէ Մկրտչեանը. ան թուրք Օրհանին հետ կենակցելով ամուսնութիւն ակնկալած է, սակայն՝ թուրքը կը պարտադրէ որ հայուհին ծառայութիւն մատուցէ իր եղբօրը՝ Օսմանին. այս ճնշումին տակ Նարինէն ինքզինք թունաւորեց: Անցեալ տարի Չարենցաւանէն Աննա Դաւթեանին դիակը գտնուեցաւ Անգարայի մօտ վայր մը. խեղճը նոյնիսկ յղի էր. տեսնուած էր թուրքերու հետ Անթալիայի եւ Անգարայի հիւրանոցներուն մէջ: Իսկ իջեւանէն Գոհար Կիրակոսեանը կը հետապնդուի Հայաստանի եւ թուրքերոյ կողմէ՝ Տրապիզոնի մէջ հայուհիներ սուլթանի եւ էնվերի յետնորդներուն հայթայթելու յանցանքով: Հայ վշտի երգիչ Աւետիս Ահարոնեանին ըսէ, որ փոխուած են հայուհի բարոյական չափանիշները:


Իսկ եթէ միւս բարեկամիդ՝ Դերենիկ Դեմիրճեանին տեսնես, ըսէ, որ իր պրոնգէ արձանը գողցան ոչ թէ Անգարայի կամ Իզմիրի մէջ, այլ՝ Երեւանի Կոմիտասի անուան պանթէոնէն: Մշակոյթի բարբարոս հայեր երեւի պրոնգի պէտք ունէին, յարմար գտան իր արձանը. թող չնեղուի, կողոպտած են նաեւ Հ. Աճառեանի, Յ. Այվազովսկիի եւ Դաւիթ Անյաղթի արձանէն կտորներ: Այս ալ մշակութասէր հայ ժողովուրդի արեւելահայ զաւակները...:

Յամենայն դէպս բաւարարուիմ այսքանով. երեւի չզիմանայ քու մաքուր սիրտդ եւ վճիռ հոգիդ:

Համբոյրներով՝ ասդենակահանէն անդենական:


**Bedros S. Maronian**  
818/500-9585

**Siamanto B. Maronian**  
818/269-0909



**SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975**  
More locations and more ways to service your insurance and financial needs


<p>6300 Wilshire Blvd. Suite 1900 Los Angeles, CA 90048</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Life Insurance</li> <li>• Health Insurance</li> <li>• Group &amp; Individual</li> <li>• Long Term Care</li> <li>• Disability</li> </ul>	<p>805 East Broadway Glendale, CA 91205</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Estate Planning</li> <li>• Will &amp; Living Trust</li> <li>• Full Annual Review</li> <li>• Mortgage Protection</li> <li>• College Planning</li> </ul>	<p>300 N. Lake Ave. Suite 500 Pasadena, CA 91101</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Workman's Compensation</li> <li>• Employee Benefits</li> <li>• Annuity</li> <li>• IRA</li> <li>• 401K &amp; 403B</li> </ul>
--	---	---



**A.B.A. INSURANCE SERVICES**

**Insurance coverage can help you financially!**  
Ապահովագրութիւնը Աժիրաճելու է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.



**Seniors 65 & Up** Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits



# ՀԲԸՍ ԱՍՊԵՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄ ԷՏՈՒՐՈՑ ԳԵՐԵՃԵԱՆ ՀԱՆԳԱՍԱՆՕՐԷՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՏԱԳՆԱՊԸ



Դեսպան Էտուրրո ձեռննեան  
ՀՐԱՋ ՍԵՓԵԹՅԱՆ

Հայու թիւնը եւ ՀԲԸՄ-ը՝ աշխարհատարած իր միաւորներէն մինչեւ Նիւ Եորքի Կեդրոնական Գրասենեակ, այսօր կ'ապրին քաղաքական նորագոյն տազնապ մը, սուրիահայու թեմազրաւած կենսական դժուարութիւնները: Ինչպէս միշտ, Բարեգործականը հասած է հայութեան կարիքներուն, անոնք ըլլան տնտեսական, կենցաղային, կրթական, մշակութային թէ ազգային գետնի վրայ: Տարբեր չէր կրնար ըլլալ նաեւ այս անգամ: Սուրիոյ մէջ տեղի ունեցող եւ շարունակուող զինային պայքարը ամլացուցած է պատմական քաղաք, հայութեան մայր գաղութ Հալէպը, իրավիճակը ցանկալի չէ նաեւ Դամասկոսի ու Սուրիոյ միւս քաղաքներուն մէջ: Այս իսկ պատճառով, ՀԲԸՄ-ը այսօր նիւթական մեծ գումարներով ձեռք կը մեկնէ տեղի հայութեան, հասնելու համար անոնց կարիքներուն:

Ներկայ այս անկայուն եւ անորոշ իրավիճակին դէմ յանդիման, ՀԲԸՄ-ի Ասպետներու Համաժողովը ամիսներ առաջ ծրագրեց եւ օրերս իրականացուց բացառիկ եւ խիստ շահեկան հանդիպում մը դիւանագէտ, Սուրիոյ եւ Իսրայէլի մօտ Միացեալ Նահանգներու նախկին դեսպան, Ռայս Համալսարանի ձեռնարկ Ա. Պէյքըր Գ. Ինստիտուտի Հանրային Քաղաքականութեան ամպլոնի հիմնադիր տնօրէն Տիար Էտուրրո ձեռննեանի հետ: Արդարեւ, Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 5-ի երեկոյեան, աւելի քան 800 հոգիներու ներկայութեան, Փաստինայի ՀԲԸՄ-ի «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան համալիր»-ի հանդիսասարահին մէջ փորձառու դիւանագէտը ներկայացուց իր վերլուծումները Միջին Արեւելքի այսօրուան կացութեան մասին: «Հանդիպում մը դեսպանի մը հետ» ենթախորագրուած դասախօսութեան թեման էր «Արաբական Գարունը, Թուրքիոյ Դերը եւ Հայու-

թեան Ապագան Տարածաշրջանին Ներս» ("The Arab Awakening, the Turkish role in the region, and the Future of Armen-ians in the Middle East):  
Դասախօսութեան ներկայ էին դիւանագէտներ, հայ թէ ամերիկացի քաղաքական դէմքեր, ազգային քաղաքական-մշակութային-հասարակական թէ եկեղեցական կառույցներու ներկայացուցիչներ, միութենականներ, ՀԲԸՄ-ի զոյգ վարժարաններէն աշակերտներ, հայութեամբ ու Մերձաւոր Արեւելքի իրավիճակով մտահոգ հարիւրաւոր հայրերիններ:  
Յանուն ՀԲԸ Միութեան Ասպետներու վարչութեան բացման խօսքով հանդէս եկաւ Պրն. Գրիգոր Երեւանեան. ան հպանցիկ ակնարկ մը նետեց Ասպետներու տասնամեայ գործունէութեան վրայ, յիշելով աւանդութիւն դարձած «Հանդիպում մը մտաւորականի մը հետ» ամենամեայ դասախօսութիւններու շարքը, որոնց շնորհիւ տեղի հայ համայնքը մօտիկէն ճանչցաւ ԼՂՀ-ի նախագահներ Արկաղի Ղուկասեանն ու Բակօ Սահակեանը, պատմաբաններ Վահագն Տատրեանն ու Արա Սարաֆեանը, Թանէր Աքչամն ու Հասան ձեմալը, ՀԲԸՄ-ի նախագահ Պերճ Սեդրակեանը եւ այլ երեկոյ՝ դիւանագէտ Էտուրրո ձեռննեանը: Այս տարի Ասպետները կը նշեն իրենց կազմութեան տասներորդ տարեդարձը, որուն համար նախատեսուած են տարբեր ծրագիրներ Նոյեմբեր ամսուան ընթացքին:  
Օրուան հիւրը հրաւիրելու համար խօսք առաւ ՀԲԸՄ Ասպետներու վարչութեան ատենապետ Պրն. Տիարն ձեռննեան: Ան ընդհանուր գիծերու մէջ ներկայացուց մարդկութիւնն ու հայութիւնը յուզող Միջին Արեւելքի ներկայի

կացութիւնը: Ապա, անդրադարձաւ Էտուրրո ձեռննեան անձին, անոր քաղաքական փորձառութեան ու հմտութեան:  
Տիար Էտուրրո ձեռննեան մօտենալով բարձրախօսին, հայերէնով ողջունեց ներկայները, նշեց հօրենական կողմէ հաճընցի եւ մօրենական կողմէ խարբերող ըլլալը, ապա անգլերէնով շարունակեց իր խօսքը: Ստորեւ, ձեռննեանի ելոյթէն քաղուած յատկանշական կէտեր.  
**ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԳԱՐՈՒՆ**  
- Արաբական Գարունը ծնունդ առաւ Թունուզի մէջ. առանց յեղափոխութեան եւ առանց քաղաքական թէ կրօնական դեկալարութեան:  
- Պատմական ակնարկ մը նետելով, ներկայացուց Առաջին Համաշխարհային Պատերազմէն ետք Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դերը Սուրիոյ, Լիբանանի եւ շրջանին մէջ ընդհանրապէս: Ինչպէս նաեւ յիշեց Իտալիոյ դերը Լիպիոյ մէջ, եւ Իրաք-Քուէյթ յարաբերութիւնները:  
- Երկրորդ Համաշխարհային Պատերազմէն ետք, անկախութիւն ստացան շարք մը երկիրներ, սակայն հոն հաստատուեցան բռնակալ դեկալարներ: Ժողովրդավարութիւն չկար, իսկ Պաղ Պատերազմին պատճառով, Միացեալ Նահանգներ կռնակ կեցաւ բռնակալ իշխանութիւններուն:  
- Ան յիշեց անցեալի իր հանդիպումներէն դրուագներ Սուրիոյ յատենի նախագահ Հաֆէզ Ասատի հետ:  
- Շեշտեց ստեղծումը օրէնքի ուժով բանող կառավարութիւններու:  
- Բ. Համաշխարհային Պատերազմէն ետք Միջին Արեւելքի մէջ

Շարք էջ 19

## ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՆ «ՍԻՐԵՆՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ» ՍԵՆԵԿԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԵՐԳ



Ռազմիկ Մանսուրեան

Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան կազմակերպութեամբ եւ նախաձեռնութեամբ Փաստինայի քաղաքապետական Խորհուրդի միջհամայնքային մարմնի, անցեալ Կիրակի, Հոկտեմբեր 14ին, տեղւոյն «Նուր» դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ ինքնատիպ երեկոյթ մը «Սիրենք Հայաստանը» անուան տակ: Երեկոյթն ունէր երկու բաժին: Հիւրասիրութիւն եւ ընկերային ժամ (բացօղեայ վայր) եւ ապա սենեկային համերգ (փակ հանդիսասարահ): Օրուան հանդիսավարներ Վա-



Մին Ժիւնկ Բարբ

հէ Աջապահեան եւ Նեթ Նահդեր, զոյգ կազմակերպութիւններու անունով ջերմօրէն ողջունեցին ներկայ հայ եւ ամերիկեան ընտրանի հասարակութիւնը: Անոնք մասնաւորաբար նշեցին որ իր տեսակին մէջ այս անդրանիկ միջոցառումին նպատակն է օգնութեան փութալ շրջանի ուսումնաստենչ եւ կարօտեան աշակերտութեան եւ ուսանողութեան: Գործադրուեցաւ գեղարուեստական բարձրորակ յայտագիր մը: Զուլթակահարուհի Մին Ժիւնկ Բարբն ու դաշնակահարու-



Եին Եին Հուանկ

հի Եին Եին Հուանկը մեծ վարպետութեամբ նուագեցին Արամ Խաչատուրեանի Սուրբուր Պարն ու Առնօ Բաբաջանեանի Հայկական Ռաբստտիան եւ Էլէկիան, ինչպէս նաեւ Սէն Սանտէն Ռօմանօ Գաբրիէլիօօ:  
Օրուան մեծագոյն աստղն էր ականաւոր դաշնակահար Գարլ Մաթիսը, որ բացառիկ վարպետութեամբ մեկնաբանեց Արամ Խաչատուրեանի «Թօգադա»ն եւ Ֆրանս Լիճի Etude F Minor-ը:  
Գաղութիւն շնորհալի արուես-



Լիւնկ Եանկ

տագէտներէն Ռազմիկ Մանսուրեան մէջ ընդ մէջ երգեց ծանօթ եւ բոլորովին նոր յօրինուած հայկական երգեր, արժանանալով ժողովրդային ջերմ ընդունելութեան: Իր ընդհանրութեան մէջ յաջող ձեռնարկ մըն էր, որուն համար կ'արժէ շնորհաւորել կազմակերպիչները:  
Ներկայները սրահէն բաժնուեցան գեղարուեստով յագեցած վայելքով մը եւ նման մակարդակ ունեցող ձեռնարկներ յաճախ տեսնելու փափաքով:



### ՄՇԱԿՈՅՈՒ ԱՄՍՈՒԱՆ ԱՌԹԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԶԱՅ ԳԻՐՔԻ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ 500 ԱՄԵԱԿԻՆ



Օրուան դասախօս Յովհաննէս Ահմարանեան

Մշակույթի ամսական առթիւ Հարաւային Գալիֆորնիոյ տարբեր քաղաքներուն մէջ տեղի ունեցան բազմաթիւ հետաքրքրական միջոցառումներ: Անոնցմէ մին տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 12 Հոկտեմբեր, 2012, Կլենտէյլի Հայ Կաթողիկէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Գույուժեան սրահին մէջ, կազմակերպութեամբ նոյն եկեղեցւոյ մշակութային յանձնախումբին:

Օրուան հանդիսավար Անթուան Գարամանլեան իր ողջոյնի խօսքին մէջ նշեց կարեւորութիւնը մեր մշակութային հարուստ ժառանգութեան եւ անոր փոխանցումը նորահաս սերունդին ելոյթ ունեցաւ:

«Հայ Տպագրութեան 500 ամեակը» նիւթով ծանօթ արաբագէտ, դասախօս եւ բազմաթիւ գիրքերու հեղինակ Պրն. Յովհաննէս Ահմարանեան: Ան իր ելոյթին մէջ ընդգծեց որ հայ տպագրութիւնը ունեցած է չորս հիմնական հանգրուան: Առաջինն ունի հազարաւոր տարիներու պատմութիւն եւ յատկանշականն այն է որ վիմագիր է: Այսինքն քարի վրայ տպուած, երկրորդը մագաղաթի (հորթի կամ գառնուկի կաշիի վրայ) գրուած ձեռագիր արձանագրութիւններու հատորներ:

Այս կապակցութեամբ նշանաւոր են մեր մագաղաթեայ աստուածաշունչերը, որոնցմէ շատեր ունին մանրանկարչական նուրբ նկարագրեր, պատրաստուած արուեստագէտ գրիչներու կողմէ: Անոնցմէ ամենանշանաւորն էր Թորոս Ռոսլին, որուն գլուխ գործոց ստեղծագործութիւններէն նմոյշներ կը գտնուին Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ վանքին եւ Երեւանի Մեսրոպ Մաշտոցի անուան մատենադարանին մէջ:

Հայ գիրքի տպագրութեան պատմութեան մէջ երրորդ հանգրուանը թուղթի վրայ եղած արտադրութիւնն է: Այստեղ մեծ ներդրում ունի Յակոբ Մեղապարտը, որուն նախաձեռնութեան շնորհիւ 1512ին տպագրուեցաւ առաջին հայ գիրքը «Ուրբաթագիրք»ը: Ան յաջորդաբար լոյս ընծայեց նաեւ այլ հրատարակութիւններ՝ Պարզատոմար, Պատարագատետր, Աղթարք եւ Տաղարան: Այնուհետեւ, 1512-1918 շրջանին տպուած են աւելի քան 20,000 հատորներ:

Չորրորդ հանգրուանը 21րդ դարու համակարգչային տպագրութիւնն է, որ սկսած է արագօրէն տարածուիլ եւ ժողովրդականութիւն գտնել բովանդակ աշխարհի մէջ:

Յարգելի բանախօսը մտահոգութիւն յայտնեց որ այս նոր գիւտով՝ մեծ նահանջ պիտի արձանագրէ գիրքի տպագրութիւնն ու ընթերցասիրութիւնը: Նոյնն է պարագան նաեւ թերթերու եւ արուեստի այլ բնագաւառներուն համար:

Երեկոյթի ընթացքին գործադրուեցաւ զեղարուեստական պատշաճ

### ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾՆՈՂԱԶՈՒՐԿ ԶԱՇՄԱՆԴԱՍ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻՆ 13-ՐԴ ԹԵԼԵԹՈՆԸ

Ի գիտութիւն մեր ժողովրդին յայտնում ենք, որ այս Կիրակի, Հոկտեմբեր 21, երեկոյեան ժամը 5ից մինչեւ կէս գիշերուայ ժամը 12-ը տեղի է ունենալու, արդէն աւանդույթ դարձած Հայաստանի ծնողագուրկ հաշմանդամ երեխաների Ս. Ծնունդի եւ նրանց դպրոցաշինութեան նուիրուած 13րդ թելեթոնը՝ AMGA Channel 380 US Armenia Channel 3865 AABC Channel 384 եւ High Vision TV Channel 381 կայաններից:

Կիրակի, Հոկտեմբեր 21, 2012-ը դարձրէք Հայաստանի կարիքաւոր երեխաների օր եւ ձեր մասնակցութեամբ ապահովէք նրանց ներկան եւ ապագան:

E-mail: forourkids99@g-mail.com

Non Profit Organization a Tax-exempt 501 (c) 3 Charity.

Տեղեկութիւնների համար գանգահարել՝

(818) 239-6880, (818) 246-2070:

յայտագիր մը: Տեղի ունեցաւ տեսաերիզի ցուցադրութիւն եւ աշակերտական ասմունք, ինչպէս նաեւ «Այտնեան» երգչախումբի համերգը նուիրուած հայ գիրքերուն եւ Հայրենիքին, ղեկավարութեամբ՝ Կրէկ Սարոյեանի մենակատարութեամբ՝ Միքայէլ Արապեանի եւ դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Ռիթա Քէշիշեան Թերզեանի:

Իր սրտի խօսքին մէջ Հայ Կաթողիկէ ժողովրդապետ Հայր Գրիգոր Շահինեան ոգեկոչեց չիշատակը թարգման իչ վարդապետներուն, որոնց նուիրեալ աշխատանքներուն շնորհիւ կերտուեցաւ

մեր ոսկեղարը:

Առաջնորդ Միքայէլ Եպս. Մուրատեան հանդիսութեան աւարտին իր շնորհակալութիւնները յայտնելէ ետք օրուան յայտագրի բոլոր մասնակիցներուն կոչ ուղղեց ներկաներուն, սիրելի հայ գիրքը եւ փարիլ մեր ազգային աւանդութիւններուն ու մշակութային արժէքներուն:

Սրբազան հօր «Պահպանիչ» աղօթքով ձեռնարկն իր աւարտին հասաւ, որուն յաջորդեց հիւրասիրութիւն եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութեան կողմէ:

Գ. Մ.

**Hye AID**  
**11.11.12**

**BENEFIT CONCERT FOR SYRIAN ARMENIAN RELIEF FUND**

live in concert

**SERJ TANKIAN**  
**RUBEN HAKHVERDYAN**  
**ARTO TUNCBOYACIYAN**  
**LILIT PIPOYAN**  
**VICKEN TARPINIAN**  
**ARMEN MOVSISYAN**  
**ELEMENT BAND**  
**THE DIRTY DIAMOND**  
**SEBU SIMONIAN** (Capital Cities)  
**VIZA**  
**HI-AM QUARTET**  
and more...

**itsmyseat.com/HyeAid**  
**1-855-4HyeAid**  
**Ticketmaster.com**  
www.SyrianArmenianReliefFund.org/events

THE PASADENA CIVIC  
Command the Best.  
**Nov. 11, 7pm**

GRAND SPONSOR **CONCERT PRODUCED BY Artists kids**

Tickets \$35 \$40 \$50 \$60 \$80 \$100 \$125



# Massis Weekly

Volume 32, No. 38

Saturday, October 20, 2012

## Armenian Council of America – Political Action Committee Endorses President Obama for Four More Years as President USA

LOS ANGELES -- On November 6, the American people will vote to select their next president. The Armenian Council of America – Political Action Committee endorses President Barack Obama and urges all Armenian Americans to vote and ensure his reelection.

Barack Obama's main rival in the election is former Massachusetts Governor and Republican Presidential candidate Mitt Romney. In recent years, the Republican Party began tilting more and more to the right, becoming excessively conservative and destroying the party's stature. As Governor of the State of Massachusetts, Mitt Romney had earned a reputation of a political moderate, yet in order to become the Republican Presidential candidate, he increasingly adopted the party's extreme right positions on domestic and international issues, which will only benefit the wealthy class while destabilizing the international arena.

Four years ago, Barack Obama took the helm of the Country from his predecessor George W. Bush, inheriting a downward spiraling shattered economy, as well as two long lasting wars. President Barack Obama took control. He regained stability by passing the American Recovery and Reinvestment Act of 2009 (the stimulus). Obama followed this with "The Tax Relief, Unemployment Insurance Reauthorization and Job Creation Act of 2010" (cutting taxes and giving business incentives). Obama rescued the U.S. automotive industry, its suppliers

and created 1 million jobs. We have now experienced 30 consecutive months of private job growth with 4.6 million jobs created, despite Republican obstruction within Congress. President Obama realizes there is still a long way to go in order to return to the economic climate before the economic meltdown, as well as restoring the people's trust in the future.

On healthcare and social security issues, President Obama spearheaded new laws which have and will mitigate the effects of the economic downturn on the middle and lower class. Forty million Americans who do not have health insurance will possess the opportunity to gain health insurance in 2013.

Using his constitutional authority, President Obama signed an executive order establishing Deferred Action for Childhood Arrivals program, changing the country's immigration policy by halting the deportation of at least 800,000 youth (and it could be as high as over a million) to a country they never knew, having been brought here by their parents as children.

As for his foreign policy, President Obama maintained his promise to withdraw American troops from Iraq, putting an end to a war which caused the needless deaths of thousands. The drawdown of troops within the Afghanistan war is also progressing as scheduled. In the case of Iran, President Obama withstood calls from the Republican circles to utilize force as a



means of deterrent, rather cooperating with European nations and bringing the world community together to force the Iranian government to stop moving towards the development of a nuclear weapons system by imposing further sanctions.

In the fight against international terrorism, President Obama recorded many successes. Through President Obama's direction, many "Al Qaeda" leaders, chief among them Osama bin Laden, have been annihilated, significantly weakening the terror organization.

In terms of Armenian related issues, President Obama's Administration promoted the development of democracy and human rights in the Republic of Armenia. In terms of the

Continued on page 4

## Sarkisian Vows Clean Presidential Vote

YEREVAN -- Armenia's government is committed to holding a free and fair presidential election early next year, President Serzh Sarkisian said on Wednesday, addressing a coalition of Europe's leading conservative parties.

"The parliamentary elections that took place in Armenia last spring were assessed by international observers as the best since independence. The authorities of the Republic of Armenia are determined to transform the registered progress into a firm trend and to hold free, fair, transparent and democratic presidential elections," Sarkisian said in a speech at a European People's Party (EPP) congress held in Romania's capital Bucharest.

For that purpose, he said, the authorities are taking "preparatory measures" stemming from recommendations made by an election observation mission mostly deployed by the Organization for Security and Cooperation in Europe.

Citing the mission's findings, the European Union has given a largely positive assessment of the May 6 parliamentary elections that were won by Sarkisian's Republican Party of Armenia (HKK) amid opposition allegations of fraud and vote buying.

EU leaders have said at the same time the Armenian presidential ballot due in February should be even more democratic. They have indicated that this is essential for the holding of an international donor conference on Armenia planned by the EU. According to media reports, Yerevan is aiming for as much as \$1 billion in donor funding.

## Italian Defense Minister: Karabakh Settlement Important Not Only for Regional, But Also European Security

YEREVAN -- As a NATO member state, Italy attaches great importance to this region, and Armenia as one of the countries of the region, Italian Defense Minister Giampaolo Di Paola said at a joint press conference with Armenian defense minister Seyran Ohanyan.

"Also in its capacity as Minsk Group member country, Italy is trying to help Armenia and Azerbaijan to find a solution to the existing problems and we attach great importance to the resolution of the Karabakh conflict," the Italian Minister said, adding that "it is of great strategic significance and is important not only for regional, but also European security."

"We call on all involved parties to build trust, remain committed to the provisions of the Helsinki Final Act and develop trust-based relations for the benefit of all peoples," he added.

The Italian delegation led by Defense Minister Di Paola had arrived in Armenia on a three-day official

visit, they met Minister Seyran Ohanyan and the senior staff of the Armenian Armed Forces' General Headquarters.

The sides highlighted the importance of developing cooperation in military education, and other sectors of bilateral interest. They also addressed regional security and other mutual concerns.

An agreement on defense collaboration between the governments of Armenia and Italy was signed by both ministers at the meeting to establish a legal platform for bilateral partnership.

The document envisages cooperation in such sectors as security and defense policies, military legal preparation, organization and management of armed forces, military education, military medicine etc.

The Italian minister visited the Vazgen Sargsyan Military Institute and also visited the Armenian Genocide Monument and the Genocide Museum.

## Armenian Patriarch of Jerusalem Torkom Manoogian Passed Away

JERUSALEM -- Armenian Patriarch of Jerusalem, Archbishop Torkom Manoogian died at 93 after long illness on October 12.

Archbishop Torkom Manoogian was born February 16, 1919, in a refugee camp near the desert town of Baquba, north of Baghdad, Iraq. After completing his primary education at Holy Translators Armenian school in Baghdad, he entered the Theological Seminary of the Armenian Patriarchate Jarangavoratz Jerusalem as the youngest student in his class. August 2, 1936, he was ordained deacon by his spiritual father and favorite teacher, then Patriarch of Jerusalem, Archbishop Torkom Koushagian, becoming a member of the Brotherhood of St. James. He was ordained priest celibacy July 23, 1939 and given the name priestly Torkom.

From 1939-1946, he held various positions in the Armenian Patriarchate of Jerusalem on the board of the Patriarchate Official Gazette, Sion, and as dean of the seminary. In July 1946, he traveled to the United States



to serve as spiritual pastor of Holy Trinity Armenian Church in North Philadelphia, Pennsylvania. His pastorate was interrupted in 1951 when he was appointed Vicar of the Eastern Diocese of the Armenian Church of North America, headquartered in New

Continued on page 4



## Armenia Conducts Strategic Command and Staff Exercises Simulating Missile Strikes on Oil Facilities



YEREVAN -- The Armenian armed forces simulated missile strikes on military targets as well as oil and gas installations in Azerbaijan during major exercises held this month, a top military official in Yerevan said on Monday.

The two-week "strategic" exercises, which drew to a close at the weekend, took place in undisclosed locations in Armenia and Nagorno-Karabakh in a mostly "command-and-staff" format. According to the Armenian military, they involved over 40,000 troops and thousands of pieces of military hardware. The participating personnel included a record-high number of army reservists.

"We simulated strikes against both army units and military facilities of the probable enemy and ... economic facilities that influence, in one way or another, the military capacity of its armed forces," said Major-General Artak Davtian, head of the operational department at the Armenian army's General Staff.

"There would be no strikes on the civilian population, we are not planning or playing out such a war scenario," he told journalists. "We do not plan any strikes on cities. Our targets are military and economic facilities that are essential to a particular state."

"In particular, I can stress that we modeled several strikes on oil and gas infrastructures, energy carriers that would affect the economy," Davtian added in a clear reference to oil-rich Azerbaijan.

The general did not specify the type of long-range weapons used in the apparently computerized simulations. He said only that Armenia's missile systems have a firing range of more than 300 kilometers, putting virtually all strategic facilities in Azerbaijan within their reach.

The most potent of those systems are apparently Russian-made 9K72 surface-to-surface ballistic missiles known in the West as Scud-B. They as well as more short-range but precise Tochka-U ballistic missiles were first put on display during a military parade in Yerevan a year ago.

Acquisition of long-range precision-guided weapons is a key element of a five-year government plan to modernize the army. The still unpublicized program was approved by Armenia's National Security Council in late 2010.

Russia is obviously the most likely source of such weapons. A new Russian-Armenian defense agreement signed earlier in 2010 commits Moscow to helping Yerevan obtain "modern and compatible weaponry and (special) military hardware."

The Armenian Defense Ministry has said that the latest "unprecedented" war games were planned in advance and are not directly related to truce violations on Armenia's border with Azerbaijan and "the line of contact" around Nagorno-Karabakh. But they do appear to highlight the growing risk of another Armenian-Azerbaijani war.

## Hyatt Hotel to be Opened Near Yerevan's Republic Square

YEREVAN -- Hyatt Hotel Corporation, an internationally managed hotel brand is expanding its presence in Europe by opening the third Hyatt Place hotel, in Yerevan. Slated to open in the spring of 2013, Hyatt Place Yerevan will offer 96 guestrooms, in addition to more than 1,300 sq. ft. (120.7 sq. m) of meeting space, an open market with made-to-order meals and snacks around the clock, a restaurant and fitness center. The hotel will be located next to Republic Square.

"We are pleased to introduce the Hyatt Place brand to a city that is undergoing major commercial and development enhancements and transformations," said Peter Norman, Senior Vice President for Hyatt Interna-



tional. "The opening of Hyatt Place Yerevan will mark a significant milestone for Hyatt as we begin to introduce the brand worldwide."

## ACA-PAC California Congressional Endorsements



GLENDALE -- Within the United State House of Representatives, California's Congressional delegation is the largest and most influential in the nation, and given the fact that California happens to be the State with the largest Armenian American population, the Armenian American vote will have a very large impact on the makeup of the delegation.

To ensure the continued support of Armenian American issues by California's congressional district, it is important that every Armenian American vote for candidates with a proven track record towards our causes. Candidates such as Senator Feinstein, Minority Leader of the United States House of Representatives Nancy Pelosi, Congressional Armenian Caucus Co-Chair Ed Royce, long-time Armenian Genocide Resolution champion Adam Schiff, as well as Armenian American Congresswomen Jackie Speier and Anna Eshoo.

The Armenian Council of America - Political Action Committee applying a candidate's record and experience

on issues of importance to Armenian Americans is proud to announce its California Congressional endorsements:

US Senate  
Dianne Feinstein (D)

Congressional  
CD12 Nancy Pelosi (D)  
CD14 Jackie Speier (D)  
CD 18 Anna Eshoo (D)  
CD 22 Devin Nunes (R)  
CD27 Judy Chu (D)  
CD28 Adam Schiff (D)  
CD29 Tony Cardenas (D)  
CD30 Brad Sherman (D)  
CD32 Grace Napolitano (D)  
CD33 Henry Waxman (D)  
CD34 Xavier Becerra (D)  
CD37 Karen Bass (D)  
CD38 Linda Sanchez (D)  
CD 39 Ed Royce (R)  
CD 43 Maxine Waters (D)  
CD 46 Loretta Sanchez (D)  
CD 48 Dana Rohrabacher (R)  
CD 49 Darrell Issa (R)  
CD 52 Brian Bilbray (R)  
CD 53 Susan Davis (D)

## Yerevan Balloon Blast Case Defendant Sentenced to One Year

YEREVAN -- The court trial into the balloon explosion in Armenia's capital city Yerevan came to a close on Wednesday. As a result, defendant Serob Bozoyan was sentenced to one year in prison.

During the session, the legal defender motioned the court to apply a conditional sentence and noted that his client suffers from cancer.

In his closing remarks, Serob Bozoyan admitted his guilt and asked the court to consider as mitigating circumstances the fact that, before filling the balloons with methane gas, he had informed the event organizers about the

dangerous nature of this gas.

The tragedy occurred during the ruling Republican Party's (RPA) parliamentary election campaign rally and concert held at Yerevan's Republic Square on May 4. Hundreds of balloons filled with gas exploded and started to burn. Subsequently, the balloons' melted rubber fell on the event participants. Those near the stage were affected the most, and 154 people were injured.

Serob Bozoyan, who had filled these balloons, was charged with manufacturing and selling products not meeting safety regulations and causing harm to two or more people.



## Consulate General of the Republic of Armenia in Los Angeles: “Azerbaijan’s Wishful Thinking”

As a globally strategic city and international melting pot, Los Angeles is home to one of the largest consular communities. Foreign countries establish consulates to stay connected to their citizenry, promote trade and advance cultural and humanitarian exchanges. With an estimated population of 1 million Armenian-Americans in the Western United States, the Republic of Armenia is no exception to this group.

There is one member of the Los Angeles consular corps that sees its mission differently. With practically no Azerbaijani community in Los Angeles and virtually no economic activity with the Western United States, the country of Azerbaijan has set up a consulate in Los Angeles a few years ago to wage war on the Armenian-American population—identified explicitly in the official Azeri doctrine as the country’s archenemy. In order to fight its overseas nemesis, Azerbaijan employs tactics of intimidating and malicious propaganda, such as the recently placed article, “Armenia Has Lost the War” thanks to the efforts of high-priced public relation firms and lobbyists.

Typically, the Consulate of Armenia would not react to a partisan demarche because of its averseness to engage in propaganda warfare in its host country. However, the playing field has changed and the contained setting has strategically moved mainstream and viral. It is due time that misinformation be countered with truth and facts.

Armenia and Armenians have been victim to soiled campaigns funded by Azerbaijan’s government since the breakdown of the Soviet Union where several sovereign countries emerged—including Azerbaijan and the Republic of Artsakh (previously known as Nagorno Karabakh). Azerbaijan, rich in oil and other resources, attempted to prevent the people of Artsakh from becoming independent and sent troops and warplanes to crack down on civilians. In recent years, this has become a familiar pattern where people take their destiny in their own hands and defy the ruthless tyrants who without hesitation order death squads against school children and helpless elderly.

The protracted conflict between Artsakh and Azerbaijanis about freedom loving people. It’s about human beings who won the right to elect their own democratic institutions and raise their children in a free country.



The generation living, working and advancing Artsakh today is 21 years old and have not seen Soviet- Azeri occupation. And this generation will never tolerate living under Azerbaijan’s rule with its despotic hereditary regime, medieval hate speech and repugnant racism.

In absolute terms, the recurring theme of the article can be reduced to the following assertion: Since Azerbaijan has oil reserves and has made extra profit in the wake of the skyrocketed oil prices in recent years, the people of Artsakh should surrender their freedom and submit to Azeri rule. The following points will argue how detached this wishful thinking is from reality.

At the onset of the article published by the Azeri Consulate in Los Angeles, the author(s) mock the international community with a direct attack of the OSCE’s Minsk Group, co-chaired by France, Russia and the United States—a group that have been tasked with mediating a resolution to the conflict between Artsakh and Azerbaijan. The Minsk Group serves as an honest broker, working towards a peaceful and sustainable solution. However, Azerbaijan maintains a different view, “... the Minsk Group must not simply keep issuing empty statements.” As if criticizing the international community was not bad enough, the author(s) of the article disingenuously place the onus of the failed negotiation process on Armenia. The mediation has not resulted in a breakthrough solution yet – but uniquely because of Azerbaijan. Not to be declarative, but the current compromise solution presented by the Minsk group is acceptable by Armenia, while Azerbaijan refuses it even after several modifications to meet

Azerbaijan’s intransigence.

Yes, Armenia is a small and open country with little or no natural resources. It is also true that the country experiences weak dynamics in population growth, but this is quite typical of many European countries. Unfortunately, Armenia’s free labor market often remunerates less competitively than Europe, Russia and the United States—where there is a demand for our qualified labor. Hence, we are not immune to labor migration and do not view this as taboo in our national discourse.

Quoting some dubious statistics on population growth demographics, the paid Azeri lobbyists fail to understand the fundamental root of Armenia’s strength. Armenians do not flee their country. Due to our harrowing history, we have long become a global nation with a global footprint. Our families are scattered around the world and have global stakes. We remain connected to our homeland with strong bonds and solid relationships. We live with our country through problems and successes to such an extent that Armenia’s issues, including the “frozen conflict” with Azerbaijan, often become domestic issues in third countries.

There should be an attempt on the part of Azerbaijan to overcome its pathological arrogance and understand that in the face of threats, Armenians around the world will mobi-

lize and stand united—from besieged Aleppo to laidback Sao Paulo. The Consulate of Armenia works with the community, day-in, day out and has witnessed this strength and allegiance first hand. This was the case 21 years ago, too, when the people of Artsakh righteously fought for independence.

The Azeri government sees the source of its supremacy over Armenian Azerbaijan’s oil reserves. Oil is a blessing for any country with responsible governance and civil society. For Azerbaijan, it is a curse. The resources are single-handedly managed by the Aliev Dynasty and little goes into the physical and human infrastructure of the country. Hundreds of thousands of Azerbaijani citizens live in substandard conditions, but the government spends tens of millions of dollars to awkwardly promote its international prestige. The Azeri leadership’s unbridled frenzy to buy itself an improved image invariably results in embarrassing and comic situations. The case in point is the incredulity of citizens of a Latin American city who, having heard nothing of Azerbaijan, discover the statue of Heidar Aliev, a Soviet era KGB general, and the founder of the current Azeri ruling dynasty erected in a central park, close to Mahatma Gandhi’s and Simon Bolivar’s statues.

War is in no one’s interest. The people of Azerbaijan should not be fooled by the perceived sense of prosperity and military might. They should not be blinded by hate speech and racism. Remember the dream turned nightmare when Saddam, Gaddafi and other dictators celebrated their palaces, tanks and toys and inflicted suffering upon their nations and people. They should not accept the actions of their government—a government that pardons and glorifies a heinous murderer who beheaded his fellow Armenian student in his sleep in a NATO training camp in Hungary.

Armenia will continue to depend on its grassroots and build on its only comparative advantage – its people and its desire to build a viable and democratic state. We, in Armenia and all around the world, only hope that Azerbaijan will review its assessment of Armenia’s potential and actual strength, thus sparing us all more bloodshed and destruction.

# SEROP'S CAFE

## GREEK & LEBANESE FOOD

SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

VISIT YOUR APP STORE AND DOWNLOAD FREE

+
=

THE FIRST ARMENIAN NEWS OUTLET APP AVAILABLE FOR ALL YOUR DEVICES



## A Two-Day Conference in Yerevan Who Are the Descendants of Caucasian Albanian?



Alisa Gevorgyan  
"Radiolur"

An international scientific conference titled "Albania-Aghvank- Arran: Ethno-political history and issues of Christian culture" kicked off in Yerevan today, which aims to clarify who are the ethnic descendants of the Caucasian Albania, or Aghvank as Armenians call it. Not only Armenian and Russian, but also representatives of Caucasian nations once included in the above-mentioned Albanian state will present reports during the two-day conference.

The Armenian and foreign scholars will try to restore the history of Caucasian Albania, which was located to the north of Kura River. Today descendants of Turkish nomads are trying to lay territorial claims on Armenia on behalf of Caucasian Albanians.

"The real inheritors of the Albanian culture are some peoples of the North Caucasus, particularly Dagestanis, but never Azerbaijanis," said Yuri Suvaryan, Academician of the Armenian National Academy of Sciences. "Azerbaijanis, who had once settled in Daghestan and the adjacent territories, today call themselves with the names of their ancestors – the immigrant Turkic tribes. They represent a nation, which has yet finally determined its identity, which was given the name "Azerbaijani" only in the 20th

century. The claims of Azerbaijan, which has declared itself the inheritor of Albanian culture, are at least cynical, and this does not stand any scientific justification.

Perhaps, there's no need to refer to the hundreds of churches and monuments on the liberated territories of Artsakh, which are proofs of the uninterrupted Armenian spiritual-cultural life in those regions. The numerous sensational discoveries of the past years simply disperse all Azerbaijani claims.

One of the recent sensations was the discovery of Artsakh's Tigranokerta built by Tigran the Great, which is an evidence of the 2,000-year-long existence of Armenian statehood on the territory of Artsakh.

Russian scholar Vladimir Zakharov said "the claims of Azerbaijanis of being the descendants of Albanian culture are at least hilarious, while this is a state policy conducted on the highest level, which aims to prove that Armenians are comers here, while Azerbaijanis are among the most ancient nations of the Caucasus.

"I find no words other than impudence to describe this policy. The attempts of Azerbaijanis to declare themselves Albanians have no scientific ground. Therefore, what Azerbaijan is doing, is a mere speculation," Zakharov added.

## Armenian Council of America – Political Action Committee Endorses President Obama

Continued from page 1

Artsakh conflict, the Obama Administration has been critical of Azerbaijan's warlike rhetoric and continues to defend the necessity to solve the issue through peaceful means.

For Armenian Americans, a main source of concern remains the recognition of the Armenian Genocide. While addressing the Turkish parliament, President Obama, inferring towards the Armenian Genocide, called on Turkey to come to terms with its own history. The President faltered on his commitment towards properly recognizing the Armenian Genocide when he used the Armenian term for the Armenian Genocide "Medz Yeghern." Although this demonstrates a step closer to acknowledging the reality that is the Armenian Genocide than previous U.S. Presidents in recent history, this has also frustrated Armenian Americans especially when the President has stated that his per-

sonal views in support of Armenian Genocide recognition remained unchanged.

Yet as Armenian Americans with concerns for the welfare of our ethnic brethren in the Republic of Armenia, Artsakh, the volatile Middle East, as well as our youth and elderly within the United States and the lack of experience and interest towards Armenian American issues by the Republican Presidential candidate Mitt Romney, the Armenian Council of America – PAC believes the domestic and international policies held by the current Obama Administration are better suited for the future of Armenian Americans and Armenians worldwide.

Considering all this and the fact that Mitt Romney is completely negligent on Armenian American issues, the Armenian Council of America – PAC directs all Armenian American voters on November 6 to vote for President Barack Obama.

## St. Gregory Orthodox Bookstore to Open October 21

PASADENA -- Plans are underway to open the very first bookstore dedicated to Orthodox Theology, Armenian Culture and History in the entire San Gabriel Valley. Part of the 65<sup>th</sup> Anniversary celebration of St. Gregory Armenian Church of Pasadena, the new bookstore complements the outreach ministry program of the parish.

In recognition of the great need to have information on the traditions, customs and the very beliefs of the original and true faith of the Christ, the pastor, Fr. Sarkis Petoyan and St. Gregory Parish Council unanimously agreed on the importance of making material available to the entire community.

Sections of the bookstore, which is located in the Yegavian Hall of the complex, include Orthodox Theology, Bible Study Guides, Prayer, Spirituality, Children and Family Life. In addition, bookstore sections will be dedi-

cated to ethnic Armenian interests, including Armenian History, Genocide, Cookbooks, CD/ DVD and an array of gift items.

Importantly, one section is dedicated to material written to refute the false claims of foreign religious denominations who aim to drive a wedge between the faithful of the Armenian Church and the Orthodox Church, which has shepherded our people for 2,000 years. The section is entitled Protestant Return to Orthodoxy, which features books written by those who had been caught up in such false theology, but then were enlightened to the teachings of Orthodoxy.

The ribbon-cutting ceremony will take place on Sunday, October 21 at 12:00 noon, following the celebration of the Eucharist. On that day, there will be a special Grand-Opening 20% discount on all material. The church is located at 2215 E. Colorado Blvd in Pasadena.

## Armenian Patriarch of Jerusalem Torkom Manoogian Passed Away

Continued from page 1

York. After regaining his pastorate in North Philadelphia for a year in 1954, Father Torkom returned to the Patriarchate of Jerusalem, where he served as dean of the Theological Seminary Jarangavoratz, assuming responsibility for religious education young seminarians preparing for the priesthood. He also led the Chancellery of patriarchy.

Back to the United States in 1960, he entered the Episcopal Theological School in Cambridge, Massachusetts, to pursue his post-graduate degree. His studies were interrupted in 1962, when he was elected as Primate of the Diocese of Western Armenian Church of North America, headquartered in Los Angeles, California. On 14 October of that same year, he was consecrated bishop in the Mother See of Holy Etchmiadzin, the Catholicos of All Armenians, His Holiness Vazgen I.

After serving four years as Primate of the Western Diocese, Bishop Torkom was elected to serve as Primate of the Eastern Diocese of the Armenian Church of North America in April 1966. Two years later, on the occasion of the consecration of the Cathedral of St. Vartan in New York, the first Armenian cathedral in America whose construction has played a central role, he was elevated to archbishop by the encyclical Pontifical His Holiness Vazgen I.

On 22 March 1990, after serving six consecutive terms (24 years) as Primate of the Diocese of Eastern Archbishop Torkom was elected to the position of 96th Armenian Patriarch of Jerusalem.

Archbishop Torkom Manoogian holds several academic awards, including an honorary doctorate granted

to him by the General Theological Seminary in New York. In 1986, he was the recipient of two prestigious American medal: the Statue of Medal of Liberty and Ellis Island Medal of Honor. January 18, 1990 marked the 50th anniversary of his ordination to the priesthood, an event celebrated nationwide in the United States. It was also chosen as "Man of the Year" by the organization. "Religion in American life"

Archbishop Manoogian has played a key role in promoting international ecumenical relations. He served on the Board of Directors of the National Council of Churches of Christ in the United States, and was Chairman of "Religion in American life." He was also a member of the board of the "Appeal of Conscience Foundation."

In the aftermath of the devastating earthquake that struck Armenia in December 1988, he played a key role in coordinating international efforts to mobilize and provide financial and material support to the rehabilitation process, in which he has always been active.

Musician, conductor, composer, poet and writer, Archbishop Manoogian has a wide range of interests. He has published some 20 books and monographs, including three collections of poems under the pseudonym "Shen Mah", original research on the Armenian Divine Liturgy, books on the Armenian Genocide, and a detailed guide book of the holy places of Jerusalem. He recently traveled to Armenia the 154 sonnets of William Shakespeare.

He is considered a leading expert and lecturer on the Armenian composer Komitas, and working on a book of liturgical music of the great Armenian musicologist.



### ՋՐԵՐԸ ՈՎԿԻԱՆՈՍՆԵՐԻ ՃԱՄԲԻՆ ԵՆ

Ռ. ԿՈՐԻԻՆ

Տօները ուրախաբեր են, նրանք չիշատակում են կրօնական, ազգային, պետական եւ այլ արժէքաւոր իրադարձութիւններ: Մեր յոյժ կարեւոր տօներէն է՝ մշակոյթի տօնը, որը նուիրուած է մեր դպրութեան երախտաշատ կերտիչներին՝ Մեսրոպ Մաշտոցին, Սահակ Պարթեւ կաթողիկոսին եւ Սրբոց Թարգմանաչաց Վարդապետներին: Այս տօնը մեզ բոլորիս պարտադրում է երախտագիտօրէն իրար շնորհաւորենք եւ փառաբանենք չիշատակն այն բոլոր աստղաբոյլ ու աստղալոյս արարիչներին, որոնք անանձնական հոգեմտածողութեամբ ապագայի վառ տեսլականով հայոց ինքնուրոյն դպրութեան ապառաժեայ վէճը ամրապնդեցին յանուն մեր սերունդների արժանապատիւ կեանքի յարատեւման: Այս տօնական գեղեցիկ առիթով յարմար ու արժէքաւոր նուէրը կարող է գիրքը լինել, նաեւ արուեստից եւ այլ նպատակներով մրցանակաբաշխութիւն, ինչպէս այստեղ Գլենդէլում ԿՀԳՄ-ը գրական մրցանակի տուչութիւն է կատարում առ ի քաջալերանք գրողներին, այսպիսով փայլ ու շողք տալով մեր մշակոյթի առաւել հարստացման:

Աներկբայօրէն ժողովուրդները գոյատեւում են իրենց մշակոյթի շնորհիւ, հայրենիքը վեց դարերի խռովայն զարաշրջանները գուրկ պետականութիւնից ու անկախութիւնից ապաւինելով իր մշակոյթին եւ իր ազգային եկեղեցուն սիրանքներով գոյատեւեց, երբէք չյուսահատուեց անագատ վիճակում, այլ մաքառումներով վերստին ստեղծեց իր պետականութիւնը ապագայի մեծ երազներով մի պոռճուր հայրենի հողի վրայ: Այո՛, վեց դարերի գերութիւնից լեռնայն դարձեալ պետականութիւն է ստեղծել 20-րդ դարում, ապա հասել է 21-րդ դարի այս գլոպալիզացիայի դժուարին դարաշրջանին: Քաղաքական եւ մշակութային հեռատես ծրագրաւորման առնթք, նուիրուածութիւն եւ հայրենասիրութիւն: Նկատելով հայրենասիրութեան մեծ մասը գտնուում է հայրենիքից դուրս, Ռուսաստանում եւ արեւմտեան երկրներում, ուղղակի այլոց մշակոյթի ազդեցութեան ներքոյ, այդու այլասերման վտանգը ակնյայտ է եւ ապագան տխուր, ջրերը դէպի ովկիանոսների ճամբին են, եթէ զօրաշարժի չդրուեն մեր ուժերը Սփիւռքում, անշուշտ հայրենիքի օգնութեամբ կասեցնելու սերունդների օտարացումն ու ուժացումը:

Մշակոյթի հիմնական եւ հական բանալին լեզուն է եւ լեզուամտածողութիւնը: Մշակոյթի պահպանումը հրամայական է, նա է մեր յաւերժական կեանքի գրաւականը, սակայն արի ու տես ընտանիքում երիտասարդ մայրն իր մատղաշ երեխային ինչպէս է քաջալերում օտար լեզուով խօսելու, նրա ուղեղում դրոշմելով օտար լեզուամտածողութիւնը: Հասկանալի է տարբեր լեզուների իմացութիւնը, բայց ոչ թոթովախօս մանուկին մայրենի լեզուից զրկել: Ծառը չորանում է բնի մէջ առաջացած որդից...

Մշակոյթ ասելով հասկանում ենք որեւէ մի ժողովրդի խօսակցական լեզուն, գիրն ու գրականութիւնը, հաւատալիքները, երաժշտութիւնը, երգն ու պարը, ճարտարապետութիւնը, մեր ծնողների վարքն ու բարքը, աւանդական սովորութիւնները, հոգեմտածողութեան արտացոլումները, հոգեբարոյական արժէքները եւ այլն: Մշակութային արժէքները ձեւաւորում են դարերի բովում՝ սեփական հայրենիքում, որքան հին այնքան աւելի հիմնաւորւած ու արմատացած, ինչպէս հայոց մշակոյթը հանց կաղնի փարթամ: Մշակոյթի արժանիքը իւրապատկութեան մէջ է, հնութեան մէջ է, ինչպէս երկար տարիներով պահուած անապակ գինին: Այո՛, մերը քաղցր է եւ անուշ, վայ որ ջուր խառնելի, նա քացախ կը դառնայ...

Մենք հայերս մշակոյթով հներից մէկն ենք, չենք ասում ամենից բարձր ենք, բայց ոչ ոքից էլ ցածր չենք եւ ոչ մէկին էլ չենք թերագնահատում, «Միայն թէ պարզապէս մեզ հայ են ասում» անմահ Պ. Սեւակի խօսքով: միայն թէ մեր ժողովրդի ճակատագիրը այլ ձեւով է տնօրինուել, տառապանքներով ու կոտորածներով, որոնց պատճառով այսօր այսպէս մասնատուած հայրենիք ունենք եւ աշխարհում ցիր ու ցան: Այն օրից որ նորամուտ կրօնը պետականօրէն ընդունուեց, սկսուեցին մեր ազգային ճախողութիւնները՝ պարտութիւն, ջարդ ու կոտորած, հայրենի հողերի կորուստ եւ նահանջ, կրօնի գաղափարախօսութեան սխալ մեկնաբանութեան պատճառով:

Մեր անցեալի կեանքում շատ ենք տուժել եւ դեռ տուժում ենք, քանի որ անմիաբան ենք եղել, իրար նկատմամբ գոռոզ եւ անգիշող, իսկ օտարին հլու հպատակ օտարամոլ: Հայրենիք պահելը քաջութիւն, հաւատարմութիւն, նուիրուածութիւն եւ հայրենասիրութիւն է պահանջում, որ ցաւօք սրտի այս խօսքերը ինչ կազդեն ապագային մարդու վրայ: Հիմա էլ դեռ չենք իմանում, ոնց պիտի ապրենք եւ ոնց պիտի պաշտպանենք մեր երկիրն ու մեր ժողովուրդը: Հայրենիքը լքում ենք, աղանդաւորների շարքերն ենք մտնում՝ նրանց որոգայթում շեղուած մեր եկեղեցուց եւ ազգային հասկացողութիւնից ու այսպէս սխալներ շարունակ...

Արի ու տես այդ աղանդաւորական կազմակերպութիւններին, թէ ինչպէս նրանց ազատ գործունէութիւն է թոյլատրուել, նրանք իբր թէ քրիստոնէութիւն են քարոզում, այն էլ ում՝ քրիստոնեայ երկրին: Մի տեսակէտից սովետական կարգերը բարիք եղան մեր ժողովրդի համար, կրօնի Ֆանտազեան մոռացնել տուեց հայրենիքում եւ դա պատճառ դարձաւ Արցախի պատերազմում մերոնք անվեհեր ճակատեն թշնամու դէմ՝ բռնուցքի դէմ բռնուցքի քաղաքականութիւնը բանեցնեն, բռնութեան դէմ՝ բռնութիւն, ուժի դէմ՝ ուժ եւ տեսանք թէ ինչպէս մի բռն ժողովուրդ թրքական հակաճաւալ գէնքի ու բանակների դէմ դիմադրեց եւ յաղթութիւն տարաւ,

Այո՛, հայ ենք, մեզ հպարտ ենք

զգում, թէ եւ երկրով փոքր եւ քանակով քիչ, սակայն մշակոյթով բարձր ենք հանց լեռը մեր Արարատ: Ամենակարեւոր արժանիքը մեր ժառանգականութիւնն (գեն, ծին) է, որն յատուկ է մեր ժողովրդին իր բացառիկութեամբ, ուշիմութեամբ, աշխատասիրութեամբ եւ ընդունակութիւններով, որը պէտք է անարատ պահել ամուսնութիւններով:

Մեր արժէքները պաշտպանելու համար անհրաժեշտ է իւրաքանչիւր հայ իմանայ ինքն որտեղից է եկել, ուր են գտնուում իր ակունքները, ինչ պիտի անի որ պահպանուեն դրանք որպէս ազգի գոյութեան խարիսխներ:

Մենք վաղուց պիտի չքանայինք պատմութեան թատերաբեմից, եթէ մեր մշակոյթի հրապուրանքը չլինէր, մեր հոյակապ ու ճկուն, հարուստ ու քաղցրահնչիւն լեզուն չլինէր, մեր գեղազարդ տառերը՝ իւրաքանչիւրը մի նկարչական պատառ, մեր մշակոյթի հոգեկան եւ բարոյական արժանիքները՝ կոթողները, մագաղաթեայ մատենները ընտանեկան սովորութիւնները չլինէին: Դժուար կարելի է գտնել օտարների մօտ հարազատական ամուսնութիւնը մինչեւ եօթը պորտ արգելուած լինի: Այս բոլոր հոգեբարոյական արժանիքների համար մենք մեծապէս երախտապարտ ենք եւ աւանդաւոր վարդապետին՝ մեր Մեսրոպ Մաշտոցին, որ լուսազագաթ գիւտով յաւերժ լուսաւոր ճամբայ բացեց մեր ժողովրդի եւ հայրենիքի համար, հիմք դրեց մեր ինքնուրոյն դպրութեան: Վարդապետին որպէս աջակից, խորհրդատու եւ թիկունք դարձան՝ Սահակ կաթողիկոսը եւ Վառամշապուհ արքան, երեք անմահանուն այրեր լուսաշող ծառայութեամբ: Անուրանալի է մեր Թարգմանիչ Վարդապետների փաղանգի ստեղծած վիթխարի կրօնական, փիլիսոփայական եւ պատմական գրականութիւնը, նրանք իրենց ուսուցիչներին՝ Մեսրոպ Մաշտոցի եւ Սահակ Պարթեւի հետ միասնաբար ստեղծեցին հայոց դպրութեան «Ոսկեդարը», Աստուածաշունչի «Թագուհի» թարգմանութիւնը:


Ասում ենք՝ մեր մշակոյթի գանձարանը հարուստ է, կասկած չկայ դրա մէջ, ոսկեայ օղակներով հիւսք: Եկէք միասնաբար պահենք ու պաշտպանենք այս հիւսքը նոր օղակներ գոգելով եւ մեր աշխատանքով ու գործով մեր մշակոյթի հուրը թէ՛ պահենք մեր գաւակների հոգում եւ սրտում:

Շնորհաւոր Մշակոյթի Տօնը: Փառք ու պատիւ մեր դպրութեան արարիչներին ու արարողներին, երախտագիտութիւն մեր մշակոյթի գանձանակը ճոխացնող արուեստից ստեղծագործողներին, մասնուրի մշակներին, աշխատակիցներին, Մեսրոպեան ջահը վառ պահող մեր ուսուցիչներին եւ բոլոր նրանց, որոնք իրենց հայապահպանման ծառայութիւնն են բերում առ ի գոյատեւումն սերունդների եւ հայկեան մշակոյթի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԲ

# ՅՈՒՇԱՐԶԱՆ

## ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ



Սրտաբույժ Գուրգուր Գիրքեւ օրինակ մը ստանալու համար հեռաձայնել՝

**(626) 797-7680** կամ **(818) 429-2322** քիւերուն

Լարակազմ. մաքուր տպագրութեամբ. 580 էջերէ բաղկացող գիրքը: Ժողովածուն լոյս ընծայուած է Բենիամին Ժամկոչեանի նախկին սաներուն կողմէ. որպէս երախտագիտութեան անոր ծննդեան 115 ամեակի առիթով:

Յուշարձան ժողովածուն, նաեւ իր մէջ կ'ամփոփէ իրենց սիրեցեալ տնօրէնի կրթական, մանկավարժական, ազգային-մշակութային, Պէյրութի Սահակեան վարժարանի կէս դարեայ կենսապատմութիւնը:

Յուշարձան ժողովածուն կը մատուցէ Բենիամին Ժամկոչեանի ժամանակիցներուն յուշերու ծաղկաբաղը:



# ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԼԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ԱՐՏԵՄ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

## ՎԱՀԱՆ ԲԱՀԱՐԵԱՆ

Հայրենիքը հրաշքներով լի մի վայր,  
Հաւատա ու սիրիք նրան որ-  
պէս մայր,  
Եւ պահիր հոգով խորհում մեր  
անշք սէրն հար:

Բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բազմաթիւ շքանշանների արժանացած՝ Արտեմ Սարգսեանի՝ «Մեր լեզուն և մեր խօսքը» և «Դար» հաղորդաշարերը մեծ բաւականութիւն ու յուզում են պատճառում, գիտելիքներով հարստացնում գիտողներին և ամրապնդում նրանց հոգում հայրենասիրական զգացմունքներն ու սերը հայրենիքի հանդէպ:

Սոյն թուի (2012) Օգոստոսի 28-ին, Երեքշաբթի օրը մեծ շուքով նշուեց բազմավաստակ ազգային գործչի, ազնիւ ու արժանաւոր հայի ծննդեան 70-ամեակը Հայաստանյայց եկեղեցւոյ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտյան թեմի առաջնորդարանի Գալաջեան սրահում (3325 N. Glonoaks Blvd, Burbank, Ca 91504), իրեն յարգող մտաւորականների, արուեստագետների ու ժողովրդի հոծ մասնակցութեամբ: Այդ առթիւ նա բազմաթիւ շնորհաւորանքներ էր ստացել Հայաստանից և տարբեր երկրներից...:

Շնորհաւորում ենք յոբելիարին այդ առիթով, ցանկանում երկար կեանք և բեղմնաւոր ազգային գործունէութիւն ի բարօրութիւն մեր հայրենիքի ու ազգի:

Արտեմ Սարգսեանի հետ են անձամբ ծանոթացայ 2011 թ. աշնանը Լոս Անճելոսում: Նրա պարզ, մարդկային վերաբերմունքի շնորհիւ մենք բաւական մօտից ճանաչեցինք իրար: Նկատի ունենալով հենց այդ հանգամանքը, համարձակուեցի փորձել գրել իր 12 օրում գրած «Փրկութեան բանալին» գրքի մասին, որն ընթերցողին մատուցում է պարզ ու մատչելի լեզուով: Գիրքը յազնուած է փիլիսոփայութեամբ ու հումորով, որը կարդացում է մէկ շնչով:

Գիրքը 436 էջ է, բաղկացած է երկու մասից՝ «Մաս առաջին-Փորձուքի»-27 գլուխ «Մաս երկրորդ-Փրկութեան ելքի որոնման նախապարհին»-14 գլուխ «Փրկութեան բանալին» աշխարհի կործանումից մարդկութեան փրկութեան մասին է: Գրքի գլխաւոր հերոս Հանս Վերֆելն իր մէջ մարմնաւորում է հեղինակին:

Հանս Վերֆելը, որպէս ազնիւ ու օրինակելի վարք ունեցող, Աստուծուն հաւատացող անձնաւորութիւն, Նոյ Նահապետի կողմից արժանանում է վստահութեան եւ նրա միջոցով դառնում է հսկայական հարստութեան տէր՝ պայմանով, որ մարդկութիւնը փրկի երկրի կործանումից, որն ըստ մայաների օրացույցի նշուած է Դեկտեմբեր 21, 2012 թ. (12.21.12): Նոյ Նահապետը Հանս Վերֆելին այցելում է երազում և ասում է. «Հաշուի առնելով քո մահուր պարած կեանքը, Ս. Գրքի պատուիրակներին ոչ թէ վախից, այլ սիրով մտաբերեմ հետեւելու համար...» (էջ 19), «Վաղը դու դառնալու ես մեծահարուստ անձնաւորութիւն, եթէ յիշես այս թուերը, որ հիմա կ'ասես մեզ, և գնես վիճակախաղի

գոնէ մէկ տոմս» (էջ 10):  
Ժամանակին, որպէս ազնուաբարոյ անձնաւորութիւն, Նոյ Նահապետն է ընտրուել Աստուծոյ կողմից, և փրկել մարդկանց Ջրհեղեղի ժամանակ, իսկ հիմա Աստուծոյ անձնակատար Նոյ Նահապետը դիմում է Հանս Վերֆելին՝ մարդկութիւնը փրկելու աշխարհի կործանումից, որի մասին անընդհատ խօսուում ու քննարկուում է ամենուրէք:

Հանս Վերֆելը 25 տարի է աշխատում է Վիեննայի արուեստների պատմութեան թանգարանում: Կիրն՝ Լարիսան քաղաքի փոստորոշիչ կենտրոններից մէկի լաբորատորիայի շարքային բժիշկ է, տղան՝ Յոհանը Վիեննայի համալսարանի ճարտարագիտական բաժնի աւարտական կուրսի ուսանող է, իսկ աղջիկը՝ Լինդան քոլէճի նախալերջին դասարանցի:

Գրքում յաճախ է արտացոլում իրականութիւնը հումորով. Լարիսան լսելով Հանսի վարքի մասին, հարցնում է, թէ նա երբեք է՞ր դաւաճանել իրեն: Հանսը պատմում է նրան հետեւեալը. երբ մի յայտնի նկարիչ քաղաքի հիւրանոցներից մէկում «դաւաճանում» է կնոջը, ինչ որ մէկը լուրը հասցնում է կնոջը, որը գալիս է հիւրանոց ու դուռը ծեծում. «Բացիր դուռը, սրիկա, դու դաւաճանում ես ինձ...», ամուսինը ներսից. «Կնիկ, դու ho հայրենիքն ես, որիս չի կարելի դաւաճանել...» (էջ 19): Վիեննայի փողոցներում զբօսնելիս Լարիսան Հանսին ասում է. «Ձգոյժ, չընկնես շան կեղտի մէջ», Հանսը. «Երանի միայն շները աղտոտում լինէին մեր միջավայրը» (էջ 349): Ահա, թէ հեղինակը ինչպիսի հումորով է ներկայացնում Հայրենիքի հանդէպ սէրը, հայրենիքն այսօր դարձել է մի բուռ մարդկանց խաղաղք՝ իրենց զրպանները ուճացնելու համար, որի արդիւնքում դատարկում է այն...: Միւս կողմից մարդկութիւնը այն աստիճանի է կեղտոտուել՝ շեղուելով իր բարոյական սկզբունքներից, որ հնարաւոր է մաքրել այն, որի համար էլ աշխարհին կործանում է սպասում:

Նոյ Նահապետի յանձնարարականը Հանսին. «Բեզ է վերապահուած փնտոնելու և գտնելու փրկութեան ելք: Եթէ իմ պարագային ջրհեղեղներից ազատուելու համար կենդանի արարածներին փրկելու ելք յատկապէս իր, քո պարագային աւելի բարդ է լինելու: Պետք է որոնես, պետք է փնտոնես աշխարհի տարբեր ծայրերում առկա, ակնյայտ կամ թաքուն ելքերը, միջոցներ... Այնպէս՝ որ այդ գումարը շահելուց յետոյ ծախսիր հենց այդ նպատակով» (էջ 41):

Հանսը յիշելով Նոյի ասած թուերը՝ 3, 13, 22, 34, 45 եւ 46, Լարիսայի միջոցով գնում է վիճակախաղի մի տոմս և շահում 387 միլիոն եւրօ կամ կէս միլիարդ տոլար:

Փրկութեան բանալին փնտոնելիս Հանսի գլխաւոր ուղեցույցը դառնում է Ս. Գիրքը՝ իր բարոյագիտական սկզբունքով եւ Հին ու Նոր կտակարաններով: Աշխարհի կործանումը մօտենում է, որովհետեւ մարդ արարածը շեղուելով Աստուծոյ թելադրած մարդկային սկզբունքներից, դարձել է վաչրազ, գող, աւազակ, խաբէբայ, պողտիկ եւ ընդունելով այլ ամենավատ ածականներն իր նկատմամբ, հեռացել է Աստուծուց ու մարդկութիւնից: Ուստի Աստ-

ուած բարկանալով այդպիսի սկզբունքով մարդկանց գործունէութեանը, ուզում է նրանց պատժել՝ մաքրել երկրի երեսից եւ ապահովել բարի ու ազնիւ վարքագծով, աստուածավախ և Աստուծոյ նկատմամբ հաւատ ունեցող մարդկանց գոյութիւնը՝ արդարօրէն դատելով իր իսկ ստեղծած արարածներին, որպէսզի նրանք աշխատեն չշեղուել ճանապարհից:

Հենց Հանսը մեծահարուստ է դառնում, դրամաշորթները վիստում են նրա շուքը, ինչպէս՝ Աբիսողոմ աղայի, մի տարբերութեամբ, որ Աբիսողոմ աղային խաբէլով էին դրամ շորթում, իսկ Հանսից պահանջելով՝ որպէս ազգական, դրացի, ծանօթ, կազմակերպութիւն եւ այլն:

Արդեօք մարդ երջանիկ է իր ունեցած այդպիսի ահռելի հարստութեամբ, մի գուցէ: Բայց երբ այդ հարստութիւնը բերում է չնախատեսուած անակնկալներով բազմաթիւ մտահոգութիւններ, մի գուցէ ոչ: Երբ մարդ ապրում է «տապալուծելով իր իւրով», ընդհանրապէս գոհ է, որովհետեւ նրա մտահոգութիւնները գլխաւորապէս պարփակուած են իր ընտանիքի բարեկեցութիւնը ապահովելու խնդրով: Եթէ որոշ չափով հարստանում է ու ճիշտ է օգտագործում հարստութիւնը, երջանիկ կեանք է վայելում: Իսկ եթէ ահռելի գումարի տէր է դառնում, ինչպէս Հանս Վերֆելը, այն էլ յանձնարարականով՝ աշխարհի բոլոր հոգները կուտակուած են գլխին՝ իրենց աննախադէպ եւ անկանխատեսելի մտահոգութիւններով, որի արդիւնքում գիշեր ցերեկ հանգիստ ընդհատելով և երանի է տալիս այն ժամանակներին, երբ չուներ այդ հարստութիւնը եւ գիշերը հանգիստ քնում էր: Այս բոլորից յետոյ, արդեօք արժէ՞ հարստանալ Հանսի նման...: Յիշենք Հանսի հարստութեան հետ կապուած նրա միամիտ աղջկայ՝ Լինդայի կազմակերպած առեւանգման խաղը, որը շատ դէպքերում իրագործուած է:

Հեղինակը՝ Հանսի հարստութեան հետ առնչուած բոլոր առեղծուածները և դրանց լուծումները, աշխարհի կործանումից մարդու փրկութիւնը, կապում է Նոյ Նահապետի եւ Հայկական բարձրավանդակի ունեցած աստուածային ուժի ու կարողութեան հետ, որտեղ ձեւաւորուեց մարդկային քաղաքակրթութիւնը Ջրհեղեղից յետոյ: Նա փիլիսոփայական մօտեցումներով ապացուցում է, որ Հայկական բարձրակարգութեամբ ստեղծուած քաղաքակրթութիւնը տարածուել է աշխարհով մէկ, իսկ այնտեղ շարունակուած է ստեղծուել նորանոր հրաշքներ մարդկութեան բարօրութեան համար, հետեւաբար փրկութեան բանալու փնտոնութիւնը բոլոր ուղիները կարճէք թէ տանում են այնտեղ: Մի հարց էլ սերտ կապուած է դրա հետ: Քանի որ Աստուծոյ հաւատքը՝ քրիստոնէութիւնը առաջինը հայերն են ընդունել և իրենց հաւատքի բազմաթիւ կենտրոններն են ստեղծել Հայկական բարձրակարգութեամբ ու աշխարհի կարեւոր կենտրոններում՝ Երուսաղէմ, Վենետիկ, Վիեննա և այլուր, որոնք ամուր թելերով կապուած են միմիանց հետ, հետեւաբար այդ կենտրոնները մի միասնութիւն են կազմում Արարատի հետ՝ որպէս Նոյի տապանը փրկող Ս. լեռան: Այս բոլորից կարելի է եզրահանգել, որ փրկութեան բանալին մի գուցէ պէտք է փնտոնել այդ վայրերում:

Պատահական չէ, որ Հանսն առաջինը այցելում է Վիեննայի Միլիթարեանների կրթօճախի հա-

րուստ գրադարանը և սկսում է ուսումնասիրել Աստուածաշունչը՝ աշխարհի կործանման կամ ահռելի աղէտների մասին, որոնց լուրջ էր վերաբերում հարստանալուց յետոյ. ինչպէ՞ս վարուել այդ գումարի հետ, երբ յանձնարարութիւն ունի Նոյից՝ մարդկութիւնը փրկելու աշխարհի կործանումից...: Աստուածաշունչում նա կարդում է. «... Եւ բոլոր գոռոզներն ու չարագործները յարդի պէս են լինելու, և նրանց պիտի այրի այն եկող օրը, որը ասում է Ջորաջ Տէրը, որ նրանց համար արմատ եւ ոստ պիտի չթողնի: Բայց ձեզ համար, որ իմ անուցի վախեցում էք, պիտի ծագի արդարութեան արեգակը» (էջ 55):

Հանսը այցելում է Հայաստան՝ «Արմենիա», աւելի շատ տեղեկութիւններ հաւաքելու նրա ու ջրհեղեղի մասին: Նրան են միանում Լարիսան, Լինդան եւ նրա ընկերը՝ էրվինը: Նրանք շատ գոհ են մտում Հայաստանում իրենց ցոյց տրուած բարձր սպասարկումից:

Նա տեղեկ լինելով Թուրքիայի կողմից Հայերի ցեղասպանութեան եւ ազգակցի՝ Ֆրանց Վերֆելի գրած «Մուսա լեռան 40 օրերը» գրքից, Երեւանում գնում է գիրքը և սկսում է կարդալ:

«Փրկութեան բանալին» գրքի հեղինակը Հանսի մտորումներով արտայայտում է իր բողոքը աշխարհին, որ բազմաթիւ լեզուներով թարգմանուած, շարժանկարի վերածուած, միլիոնաւոր մարդկանց կարդալուց եւ դիտելուց յետոյ Ֆրանց Վերֆելի գիրքն ու շարժապատկերը, աշխարհը միայն ցաւակցել է նրան, հարց է տալիս, թէ սա արդարութիւն է՞...:

Հեղինակը երեւանցիների միջոցով իր անհաշիւ ձեռք է ներկայացնում Հանսի ընտանիքին Հայաստանն իր դարաւոր պատմութիւնով՝ էջ մի ամիս, Գառնի, Գեղարդ, Ջուարթնոց՝ գուարթոյ հոգիների վայր, ոգեղեն, հրեշտակային (Ս. Գրքից բերելիական անուանում)՝ հպարտանալով հայ ժողովրդի քաղաքակրթութեան բարձր մակարդակով: Նա ջանում է ցոյց տալ հայի ունեցած ծառայութիւնները և անփոխարինելի ու պատմական անզոհաբար հետեւելու աշխարհին: Վառ օրինակը հարիսայի պատմութիւնն է: Ճշարարում Հանսը նախընտրում է հարիսան, չիմանալով, թէ այն ինչ համ ունի: Մատուցողն ասում է շատ համեղ հայկական ճաշատեսակ է: Հանսը գարմանում է՝ նշելով, որ Յունեսկոն այն ընդունել է որպէս թրքական ճաշատեսակ: Չի ուշանում հեղինակի սուր հումորը մատուցողի բերնով. «Ի՞նչ գիտէք, թուրքերը մեր հողերն էլ նոյն կերպ «ընդունեցին»... իբրեւ իրենցը» (էջ 75):

Հետաքրքիր է Գեղարդի դրուագը: Երբ հիւրանոցի տեղեկատու սեղանում Հանսն հարցնում է Գեղարդի մասին, աշխատակիցը բացատրում է, որ գեղարդը նիզակի երկաթէ այն մասն է, որով խոցել են Տիրոջը՝ Յիսուս Գրիստոսին, իսկ Հանսի այն հարցին, թէ այն պահուած է Գեղարդում, աշխատողը չի իմանում: Ըստ Հանսի, եթէ իրօք այդ գեղարդով խոցել են Քրիստոսին, ապա դրա վրայ պէտք է լինի Տիրոջ արիւնից: Իսկ եթէ դրանից նմուշ կլոն պատրաստուի՞. «Այնքան հրաշալի գաղափար: Տեսնես որքան մէկի մտքով անցնել է դա» (էջ 83): Առաջ անցնելով նշենք, որ լրտեսների կողմից պատրաստուած կեղծ կտրու մի քանի անգամ փոխուելուց յետոյ մինչև յանձնուած է Հանսին, դառ-





"Քաջ Նապար" հանդեսը եւ հեռուստաժամը  
Ներկայացնում է

# 13-րդ ամեակի ԹԵԼԵԹՈՆ

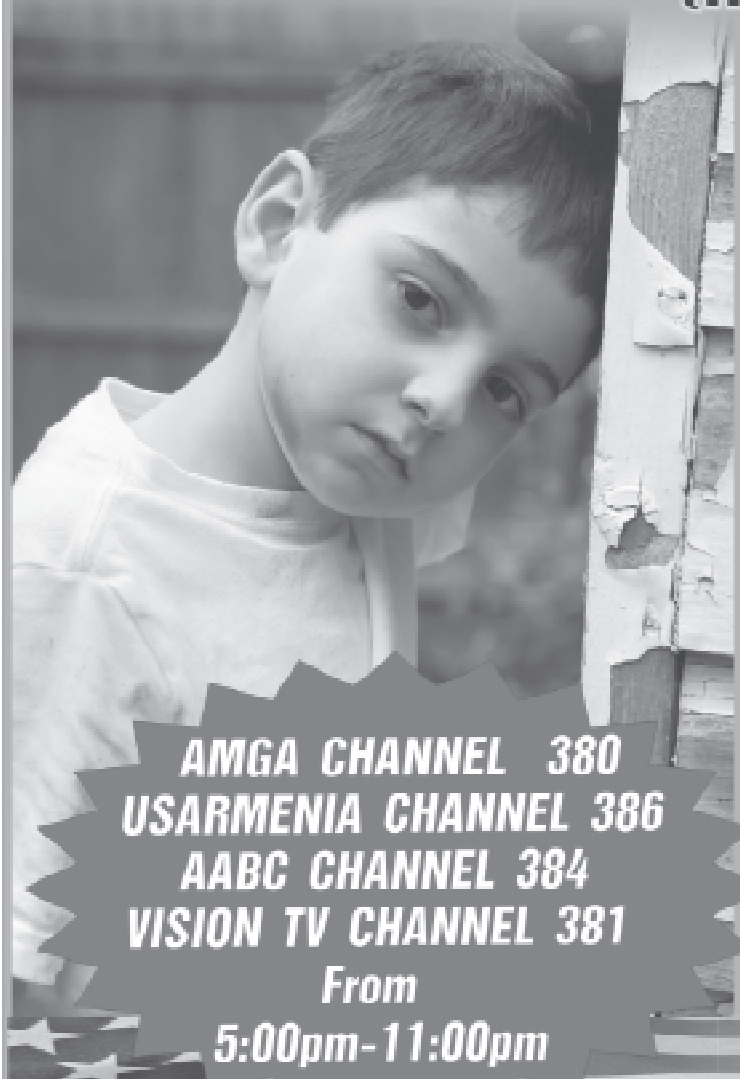
**Ի ՆՊԱՍՏ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԳԻ ԲԻՄՆԱԴՐԱՄԻ,  
ԲԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾՆՈՂԱԶՈՒՐԿ ԵՒ ԲԱՇՄԱՆԴԱՄ  
ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ՄԱՆԿԱՏՆԵՐԻ  
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԲԱՄԱՐ  
(հիմնաձ 1999թ.)**

**Կիրակի, հոկտեմբեր 21, 2012  
երեկոեան ժամ 4-12-ը**

**"KACH NAZAR" Magazine & TV Show  
Presents 13 ANNIVERSARY  
NATIONWIDE TELETHON**

**ON SUNDAY ,  
OCTOBER 21, 2012**

**ARMENIAN AMERICAN ORPHANS CHRISTMAS FUND, INC.  
FOR DISABLED CHILDREN AND FOR THE  
RESTORATION OF CHILDREN'S HOMES**



**AMGA CHANNEL 380  
USARMENIA CHANNEL 386  
AABC CHANNEL 384  
VISION TV CHANNEL 381  
From  
5:00pm-11:00pm**

[www.forourkids99.com](http://www.forourkids99.com)



Everyday we build the dreams and future of our children with your generous donations. In their prayers they remember you and give their blessings upon you.  
Յեր օգնութեամբ մեր ամէն օր կառուցում ենք, հանգստութիւն և ուրախութիւն պարգեւում հայրենի կարօտեալ երեխաներին: Նրանք իրենց աղօթքներում միշտ յիշում և օրհնում են ձեզ...



P.o. Box 250038 • Glendale, CA 91225 • Tel: 818-246-0125 • 818-239-6880 or 818-606-2070  
E-mail: [Forourkids99@gmail.com](mailto:Forourkids99@gmail.com) Non-profit Organization A Tax-exempt 501 (c)3 Charity



**MAKE A CHOICE... MAKE A PLEDGE...**



### 80-ԱՄԵԱՅ ՎԱՐԴԳԵՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ՝ ԵՒ ԻՐ ԱՊՐԱԾ ՈՒ ՉԱՊՐԱԾ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

#### ԱՐԱՄ ՍԵՓԵՅԻՆ

Վարդգես Պետրոսեան:

Անըմբռնելի միաձուլում մը մարդկային ներանձնական ապրումներու, սէրերու եւ կիրքերու եւ բարոյահոգեբանական խառնուածքի ինքնահակասութիւններով լի արուեստագէտ գրող մը, որ շատ հեշտօրէն իր ներքնախօսութիւնները կը վերածէր գրական էջերու, եւ իբրեւ քննախօսարձակագիր՝ մեր ազգային-հասարակական բարդ իրավիճակներուն հանգուցալուծումները կը կատարէր ամենայն ճարտարութեամբ:

Իր ողջ գրականութիւնը իր կեանքին «ապրած ու չապրած տարիներ»ուն արձանագրութիւնն էր եղած: Խառնուածքով բանաստեղծ էր, -1958-ին հրատարակած էր իր նախախաչըրք՝ «Բալլադ Մարդու Մասին»: Ասպարէզ էր ընտրած լրագրութիւնն ու հրատարակագրութիւնը, ձեռնհասօրէն վարած էր խմբագրի պաշտօնները, բարձրակէտը՝ «Գարուն» ամսագիրն ու «Երկիր Նայիրի» շաբաթաթերթը: Իսկ ի վերուստ շնորհեալ արձակագիրն ու վիպագիրը վերջին երեսնամեակին իրեն ապահոված էր ամուր պատուանդան մը խորհրդահայ գրականութեան:

Արդարեւ, 1960-ական թուականներուն, հայրենական գեղարուեստակապ արձակը կը յատկանշուէր թարմ շունչովը այն շքեղ աստղաբոյլին, որուն երիտասարդ անդամները կերտեցին հայրենի գրականութեան արդիաշունչ երկերը: Վարդգէս Պետրոսեան (իբրեւ «Գարուն» ամսագրի հիմնադիր-խմբագիր) եւ իր սերնդակից ու գաղափարակից սղաքը, ինչպէս Հրանդ Մաթեոսեան, Պերճ Զէյթունցեան, Մուշեղ Գալշոյեան, Զօրայր Խալափեան, Կարէն Սիմոնեան, Գեորգ Արշակեան եւ ուրիշներ, կանգնեցան արժանաւոր դիրքերու վրայ իրենց հրատարակած վէպ-վիպակներով, պատմուածքներով ու խոհափայլիկներով (էսքիզներ պիտի կոչէր զանոնք Վարդգէս Պետրոսեան) որոնք կու գային արտասանելու իրենց նոր խօսքը, հայրենաշունչ եւ արդիական մօտեցումներով: Արդարեւ, խորհրդահայ գեղարուեստական արձակը 1960-ականներուն իրագործեց անկիւնադարձային ոստում մը՝ խորքով ու ձեւով: Խորքին մէջ հարկ է գետեղել համագային ու պետական մակարդակով նշումը հայկական ցեղասպանութեան 50-ամեակին, հայրենի երիտասարդութեան առողջ ընդվզումը եւ պատասխանատու դիրքերու վրայ գտնուող քաղաքական ղեկավարներու փոխ-ըմբռնողութիւնը: Ապա, արեւելահայերէն լեզուի ուղղափառ կիրարկումը քայլ առ քայլ գնահատելի աճ մը արձանագրեց: Իրօք, փոփոխուող ժամանակները իրենց դրական ազդեցութիւնը կը դրոշմէին գրականութեան ու մշակութի բոլոր մարզերէն, ու յատկապէս խորհրդահայ բանաստեղծութեան բնագաւառէն ներս: Ահաւաստիկ այս ժամանակահատուածին հարագատ ծնունդը եղաւ Վարդգէս Պետրոսեանի «Հայկական էսքիզներ»ու երկհատոր գրական ժառանգութիւնը: Առաջին գիրքը լոյս էր տեսած 1969-ին (Հայաստան Հրատարակչական ընկերութիւն): Հայրենիքին ու Սփիւռքին կենսական մտահոգութիւնները այս փոքրիկ հատորին

մէջ միաձուլուել էին իրարու մէջ: Եղած մէկ հոգեկերտուածք: Քիչ մը բանաստեղծութիւն, - «յոյզ-ապրում-զգացողութիւն» կը գտնենք տարածուած այս գոյգ հատորներու բոլոր էջերուն՝ իբրեւ շունչ ու ոգի, գեղարուեստական պատկեր, ու վաւերաթղթային ճշգրտութեամբ պատում ու պատմութիւն:

Վ. Պետրոսեանի ներաշխարհին ծնունդը էր ու կը մնայ Գ. Նարեկացիին՝ որուն հրեղէն բառերու աւագանին մէջ մկրտուել էր ան իր ամբողջ գոյնութեամբ ու իմացական խորքով: Իրեն համար ընտրել էր նաեւ աւագ եղբայր հոգի մը, նահատակի լուսապակով շողողուն «Պատկեր ու կենդանի»-ը անոր, որ բոլորիս ծանօթ Չարենցն էր: Անով կը շնչէր եւ անով կ'ահագնանար իր ոգեղէն ամբողջը եւ ինք եւս այդ պահուն կ'ուզէր նմանիլ անոր՝ որուն պէս ինք ալ «փոքրամարմին» թէեւ, բայց անկասելի ջրվէժ մըն էր ամբարած իր ներաշխարհին մէջ: Կլանուած՝ անոր «Մահուան տեսիլքով, որուն պղտոր, կատաղած հեղեղը քշում էր իր ժողովրդի պատմութեան դագաղը: Դագաղը... Եւ առաջին տողը ծնունց իբրեւ նորածին մանկան ճիչ» - «Թող ոչ մի գոհ չպահանջուի ինձից բացի, ուրիշ ոտքեր կախաղանին թող մօտ չգան...»

Չարենցն էր ան, եւ հայ ժողովուրդն ամբողջ, փառքովն իր հեռուոր անցեալին ու դժինք ճակատագիրովն իր ներկային (1894-1923): Եւ ինք՝ անոր սիրոյն, կենդանի պատարագ ու նահատակ:

Ահաւաստիկ, այս հոգեվիճակը ամէնօրեայ ապրումի վերածող արձակագիրը եղաւ Վարդգէս Պետրոսեան: «Հայկական էսքիզներ»ը գրուեցան հոգեկան այս պայմաններու տակ: Հարց մի տաք իրեն, թէ գրական ո՞ր մէկ սեռին կը պատկանին անոնք: Իւրաքանչիւր պատում՝ իսկական ապրում մըն է ինքն իր մէջ: Մասնիկ մը այն հակաթափառ խճանկարէն զոր Շահնուր իրաւամբ կոչէր էր «Պատերազարդ Պատմութիւն Հայոց»: Եկէք, այս մեծապատառ որմնանկարին սա կէտին վրայ կեդրոնացնենք մեր լուսարձակին շողքը, այնտեղ՝ ուր հայրենի արձակագիրը իր նշանաւոր «Կուր»ը կը մղէր իր ժողովուրդին հետ: Խօսքը կու տանք իրեն.

«Օ, իմ ժողովուրդ, դու հաւաքական Նարեկացի, գուցէ արդար էր, որ դու, հէնց եւ միայն դու պատասխան տայիր աշխարհի մեծ ու փոքր մեղքերի համար եւ հէնց քո «ողբաձայն աղաղակը» չլսէր աշխարհը, թէպէտ դու աղաղակել ես հէնց նրա բառերով: Օ, իմ ժողովուրդ, դու հանճարեղ ձախողակ: Դու, որ սքանչելի բանաստեղծներ ունեցար, բայց ոչ մի դիւանագէտ եւ պետական մարդ (եթէ ունեցար՝ ուրիշներին ծառայեցին), դու, որ սրբացրիր բոլորին, որ ուզեցան, ճգնեցին քեզ ծառայել, քեզ օգնել՝ առասպելի Արտաւազդ արքայորդուց մինչեւ... Ես չգիտեմ՝ այսօր, վաղը դու ո՞ւմ ես խաչելու... Ես կուի ունեմ ժողովրդիս հետ, իսկ դու ասում ես ինձ հագարամեայ քո հեռուից.

Մի կեղեքի ինձ, յօշոտուած եմ, տես, Արդէն ջարդուածիս էլ մի ջախջախի, էլ մի բզկտի, մորմոխուած եմես,

Մթնածիւս նորից մի կուրացրու...

\*\*\*\*\*

Սիրեցի՞ր դու ունէ մէկից, ունէ մէկը սիրե՞ց բեզ... Իսկ սիրե՞լ եմք մեք ունէ մէկից, ունէ մէկը սիրե՞լ է մեզ...»:

Մէջբերուած այս տողերէն կ'առանձնացնեմ նախ Չարենցին պատկանող նշանաւոր երկտողեակը (... Ուրիշ ոտքեր կախաղանին թող մօտ չգան...), ապա՝ Վարդգէսին ուղեղային մորմոքը բացայայտող տողը. «Ես չգիտեմ՝ այսօր, վաղը դու ո՞ւմ ես խաչելու...»: Անհաւատալի է, բայց իրաւ: Ինչպէս պիտի կուահէր թէ, անծանօթ օր մը՝ խաչուելու հերթը պիտի գար նաեւ իրեն, նախ՝ զինք «ողջակիցելով» իր իսկ «կրակէ շապիկ»ին մէջ, ապա՝ 1994-ի Ապրիլ 15-ին, իր հողանիւթ շինուածքը դարձնելով գոհ հայաստան փամփուշտի, գործադրուած խորհրդաւոր պայմաններու տակ, որ պիտի վայելէր «պաշտպանութիւնը» անպատժելիութեան մենաշնորհի մը ծխածածկոյթէն:

Ահա՛ թէ ինչու, իրեն զլացուեցաւ անձամբ ներկայ գտնուել իր 65-70-75 եւ այսօր 80-ամեակի հերթական յոբելաններուն: Որովհետեւ, ոչ եւս է ան, իբրեւ անհատ:

«Ապրած եւ չապրած տարիներ» ասոյթը այլեւս դադարած է իր հանրածանօթ վիպակներէն մէկուն խորագիրը համարուելէ, ու վերադարձած իր հեղինակին: Ողբերգութիւնը սակայն, իր «չապրած տարիներ»ուն մէջ կը գտնուի: Իսկ գիրքերուն ճակատագիրը... նոյնքան դաժան իրականութեան մը դուռը կը բարձր մինչեւ այսօր եւ արդարութիւն կը պահանջէ իր ընթերցողէն:

Իր «ապրած տարիներ»ուն բեղուն հոքը գրական ստեղծագործութեան վերածող գրագէտն էր եղած ան: Իր իսկ բանաձեւումով, գոր կը գտնենք «Հայկական էսքիզներ»ու Բ. շարքի վերջերգին, կը գրէ. «Այս գիրքը դու ես թելագրում, իմ երկիր, եւ ես պարզ մի գրամբեկնայ եմ, ձայնագրող ժապաւէն: Ուրեմն, նորից ձայնապարհ: Եւ նորից քեզ, Հայաստան»:

Արդի հայ գրականութեան մերօրեայ ուսանողը, երբ կը ծանօթանայ Վ. Պետրոսեանի ստեղծագործական բեղուն վաստակին, անպայմանօրէն պիտի մտապահէ նաեւ յաջողաբար լոյս ընծայուած իր վէպերն ու վիպակները, ինչպէս՝ «Վերջին Ուսուցիչը», «Մենաւոր Ընկուզներին», «Ապրած եւ Չապրած Տարիներ», «Դեղատուն Անի» եւ այլ երկեր, որուն նշանաւորագոյնը եղաւ «Կրակէ Շապիկ» եռամաս ընդարձակ վէպը (1986), հարուստ իր նկարագրային խճճանքներով ու քննադատութիւններով, ուղղուած սփիւռքահայ մեր իրականութեան ծնունդը եղող երեւոյթներուն: Արդարեւ, հայրենիքի մէջ ղեկավար դիրքերուն վրայ գտնուող շատ քիչ անձեր կային, որոնք լաւապէս գիտակ էին հայութեան սփիւռքեան կառոյցին ու հոգեբանութեան: Վարդգէս այդ փոքր խումբին կը պատկանէր, ու ճիշդ այդ պատճառով ինքզինքին թոյլ պիտի չտար յորդահոս ընթացքը իր սլաքներուն: Ներքին

գրաքննիչը գրագէտին, պարտուած դուրս կու գար միտքերու այս անհաւասար բախումէն, երկբեւեռ վերիվայրուամներէն: Ու հակառակ իր այս «մարդկային թուրութեան», տարագիր Սփիւռքի մեր կեանքին, հոգեբանութեան, երազին ու տենչերուն, եւ ընկերային գաղափարախօսութեան նուիրուած «Կրակէ Շապիկ»ը կոթողային վէպ մը ըլլալէ չի դադիր, ան՝ որ նախապէս իր ամսագրային առաջին տարբերակով կոչուած էր «Դատարկ Աթոռներ Մննդեան Տօնին» (տես «Սովետական Գրականութիւն» ամսագրի 1986-ի համարները), որուն վերամշակուած ու փոփոխութիւններու ենթարկուած տարբերակն էր նոյն տարին իսկ 600 էջի սահմանի մէջ լոյս տեսած ստուարածաւալ եռամաս այս հատորը, որ անվերջ մենախօսութիւնն էր հեղինակին, իր դրական թէ բացասական կերպարներով, բանավէճերով ու եզրայանգումներով: Ինք ներկայ է որ բոլոր «հերոս»ներուն մէջ, ինքն է բեմադրիչն ու բեմադրարարը, իր փափաքով է որ անոնք կը վիճին ու կը հաշտուին, կը սիրեն ու կը սիրահարին, կ'երգեն կամ կը մերժեն երգել («Քելէ լաօ, քելէ էրթանք մըր էրկըր...»):

Կարճ՝ այս վէպը, հեղինակին գիտակցական կեանքի ու գրական կենսափորձի ամբողջ ճանապարհին հանրագումարն է, իր ազգային գաղափարախօսութեան եւ հաւատքի քննութիւնն է, իր կեանքին վէպն է: Գրած է 1983-86 տարիներուն: Սակայն, գրելէ առաջ, ան ապրած է իր վէպը անձնապէս: Հոն արտայայտած գաղափարներուն մենք հանդիպած ենք ոչ միայն իր առօրեայ գրոյցներուն ընթացքին, այլեւ՝ «Հայկական էսքիզներ»ուն մէջ եւ իր հրատարակային ելոյթներու ընթացքին: Պատահած է նաեւ, որ կրկնութիւններու տժգունութիւնը տկարացնէ թափը իր թուիչքին եւ ազդեցութիւնը խօսքին:

1986-ին իր գոյգ տարբերակներով, Վ. Պետրոսեանի այս եզակի գործը, նոյն եւ յաջորդ տարիներուն իսկ հայրենի եւ սփիւռքահայ գրական մամուլի էջերուն տուաւ առատ նիւթ թեր ու դէմ կարծիքներու շարունակմով (տեսնել նաեւ սոյն տողերը ստորագրողին գոյգ յօդուածները՝ «Չարթօնք»ի 6 Մայիս եւ 21 Հոկտեմբեր 1987-ի համարներուն մէջ): Արդարեւ, 1986-ին իր աւարտին հասած այս վէպը, իսկական դիմագիծը կու տար իր ժամանակին ու մարդերուն: Մինչ հեղինակը կը սարքէր անհեթեթ բեմադրութիւններ, որոնք կը վնասէին իր իսկ ազգային-ընկերային վարքագիծին: Այդ յօդուածին մէջ, կը մատնանշէինք հետեւեալ կէտերը.

- Հայ ժողովուրդին ճակատագրական աշխարհագրամասը:
- Եղեռնը՝ իր արհաւիրքով:
- Հողային մեր անժամանցելի դատը:
- Հայ եւ թուրք մերձեցումներ, - անհաշտ պայքար, ներսում, մոռացում, ուրացում:
- Հայրենիքի ներկայ իրականութիւնը:
- Սփիւռքը այնպէս՝ ինչպէս

Մարք էջ 18

massispost.com  
daily news updates







**Աչքը լռյա Կլենտէյլի  
մեր քարեկամներուն**

**Կլենտէյլի մէջ  
բացուած է արդէն  
Մեր 4րդ մասնաճիւղը**

**ՁԵՐ ՄՕՏ ԿՈՒ ԳԱՆՔ -  
ՁԵՋՄՈՎ ՀՊԱՐՏ ՈՒ ԵՐՋԱՆԻԿ**

**708 S. Glendale Ave.,  
(818) 649-1090**



# ԱՌԱԲԵԼԱԲԱՐ ԽՕՍԻՆՔ ՀԱՅ-ԹՈՒՐԷ ԵՒ ՀԱՅ-ԱԶԵՐԻ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ...

## Շարունակում է 1-ին

թեան: ՊԷտֆէր հաստատուէր ժողովրդավարութիւն, սահմանադրական արդար եւ յուսադրիչ կեանք:

Թունուգի, եգիպտոսի եւ Եմբեմի մէջ յարաբերաբար միատարր ընդդիմութիւն կար: Արձանագրութեան որոշ ձեռնարկներ: Թունուգ ունեցաւ ընկերային բարեփոխումներ: Եգիպտոսի նախագահը հետազոտեցաւ իր պաշտօնէն, ախտորոշեցաւ եւ եմբակայ դարձաւ դատավարութեան: Լիպիոյ նախագահը անարգ կերպով սպանուեցաւ, եւ երկրի իշխանութիւնը անցաւ ժողովուրդի ձեռքը, որ տակաւին երկար նամբայ ունի կտրելի:

Տարաայի պարզ աշակերտական ցոյցերով սկսած բարեփոխութիւններ պահանջող սուրիական երիտասարդական շարժումը երկիրը ֆանդուիմի, ժողովուրդը արեան մէջ խեղդող ու արտահոսքի մատնող Արաբական Գարուն- իշխանութիւն արիւնաբամ ընդհարումներու վերածուեցաւ: Այդ ընդհարումները, այսօր, կը բոլորեն իրենց աւելի քան տասնութերորդ ամիսը, եւ տակաւին, համաձայն Դեսպան Էտուրբտ Չէրէնեանի, Սուրիա կը մնայ նոյն դժնդակ կացութեան մէջ: Աւելին՝ ահաբեկչական օտար ուժեր կը ներգրաւուին սուրիացի ընդդիմութեան շարժումը կողմէն, ինչ որ ցոյց կու տայ ընդդիմութեան մէջ միատարրութեան բացակայութիւնը: Հակառակ անոր, կը մտածուի թէ՛ նախագահ Պաշար Ասատի իշխանութիւնը հասած է իր աւարտին տակաւին, Սուրիոյ ապագան մոայլ կը թուի մնայ:

Մինչ, արժանական ուժով զինուելու ծրագիրը կը հետապնդէ Պարսկաստան, ԱՄՆ եւ իր դաշնակիցները վտանգաւոր գտնելով անոր ձեռնարկները ահաբեկչական եւ ծայրայեղական պարսիկ իշխանութիւններու կողմէ՝ օրակարգի վրայ դրուած կը թուի ըլլալ ռազմական միջամտութիւն մը, կանխարգիլելու համար տարածաշրջանի ապահովութեան սպառնացող այդ ծրագրի յաջողութիւնը, որ ժամանակաւոր պիտի ըլլայ, այն իմաստով, որ Պարսկաստան ուշ կամ կանուխ պիտի տիրանայ այդ ումիքին...

Ամերիկահայ համայնքը, մտահոգ Միջին Արեւելէն ներս տիրող դժնդակ պայմաններուն՝ անշուշտ կ'ուզէր իմանալ, եթէ Հայաստան ինքեւ կրնար եմբակայ դառնալ «Արաբական Գարուն» վերիվայրումներուն: Հայագրի ֆաղափարտը հաւանական կը գտնէր միայն մագլցումներ եթէ առաջին չ'առնուի գործարկութեան, մէկ միլիոնի հասնող աղֆատութեան, յուսահատ զանգուածներու արտագաղթին եւ ոչ-ժողովրդավարական կարգավիճակի վերացման: Անկախ տիրող ներքաղաքական վտանգա-

ւոր կացութեան, Հայաստան կը գտնուէր Ատրպէյճանի հետ հաւանական զինեալ առնակատման ազերի սպառնալիքին առջեւ, այսպէս կոչուած 1994-ին ստեղծուած զինադադարի 10-րդ տարեդարձի աւարտին:

Արդարեւ, Ատրպէյճան, հայոց կողմէ «գրաւեալ» հողերուն վերատիրանալու ծրագիրը պիտի իրականացնէր նոր պատերազմի մը փոխընդարձակ: Պր. դեսպանը կը գտնէր, թէ գալիք այդ պատերազմը ազերի յաղթանակով մը պիտի աւարտէր: Իր այս իսկ գնահատութեամբ, հայագրի ֆաղափարտը խորհուրդ կու տար Հայաստանի Հանրապետութեան, շուտով նախաձեռնելու բանակցութիւններու գրաւեալ կնիքոտ հողերու հարցը, մի անգամ ընդմիջող լուծելու համար...

Տակաւին կար Հայաստանի դէմ Թուրքիոյ կողմէ գործադրուած շրջափակման պարագան, որ ոչ միայն ննչումի տակ կը պահէր երկրի տնտեսական յառաջիակացիքը, այլ նաեւ՝ մեկուսացման տակ կը դնէր Հայաստանը: Այս երեւոյթը առաւել եւս շեշտուած կը գտնէր Պրն. Դեսպանը, Պաֆու Չէրէնեան կազի խողովակաշարի անցքերու ծրագրէն դուրս մնալուն պատճառով: Պրն. Չէրէնեան հրամայական կը գտնէր, նաեւ կրկին անգամ, Թուրքիոյ հետ բանակցութեան նստիլը, իր սահմանները բանալու համար դրացի բոլոր երկիրներու հետ, հետեւելով Նելսոն Մանտելայի օրինակին...

Տարակոյս չունէինք, որ Պրն. Էտուրբտ Չէրէնեան ԱՄՆ-ի ֆաղափանկութիւնը պիտի փորձէր ընդհանրացնել հայկական բեմէն, ֆազգիտնալով հանդերձ, որ որեւէ բանակցութիւն հիմնուած կ'ըլլայ փոխադարձ զիջումներու սկզբունքին վրայ: Ի՞նչ տարողութեամբ վստահութիւն ունի արդեօք Պրն. Քաղափազէտը, որ դոյզն գիջում մը կատարելու տրամադիր է ազերին, երբ տիւ եւ գիշեր, հողային ամբողջականութեան մասին կը ճառէ Ելիամ Էֆենտի Ալիբե: Նոյն հարցադրումը կատարեմք Թուրքիոյ հետ սահմանները բանալու կապակցութեամբ: Կը մտածուի՞ արդեօք, որ Թուրքիան յօտարի վերցնել հայաստանի շուրջ հաստատուած շրջափակումը, բանայ Հայաստան-Թուրքիա սահմանները, որ պէտքի Հայաստան գարկ տայ իր տնտեսական վերելիքին, առանց բացայայտ եւ կամ ընդլայտակեայ օրակարգէ դուրս ձգելու Ցեղասպանութեան իր կողմէ նանաչման պահանջը: Այս բոլորէն ետք հարցում մը Հայագրի՝ ԱՄՆ-ի որակաշատ ֆաղափարտ էտուրբտ Չէրէնեանին.

- Ինչո՞ւ իր այս բելադրութիւնները մտերմաբար, որոշակի չուղղէր ուղղակի՝ Հայաստանի իշխանութիւններուն: Արդեօք՞ այն ինչ որ հայրենի ապագան է, նախօրօք վնասուած կրնայ ըլլալ:

# ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԼԻՆ

## Շարունակում է 14-ին

նում է աւատրիացի լրտեսի արիւնով ներկուած նմուշ, որը վերջինս յանձնում է Հանսին 100 հազար տոլարի դիմաց:

Հեղինակը Հանսի փիլիսոփայական մտեցումով արտայայտում է իր դժգոհութիւնը «խուլ ականջներին» և «կոյր աչքերին», որոնց թի տակ կոտորուում վերանում է ազգը, որը տիպական է ոչ մի կենդանու. կենդանին իր սերի ներկայացուցին չի սպանում: Մարդն իր մտային կարողութեամբ կենդանուց աւելի դազան է եւ անհանդուրժող...:

Հեղինակը Հանսի միջոցով դիտորութիւն է անում նաեւ Երեւանից Սուրբ Էջմիածին տանող ճանապարհի եզրերին կառուցուած խաղատների մասին, որոնք մարդուն պարզապէս չեղելու, կեղծ յոյսով մոլորեցնելու վայրեր են: Ես կ'աւելացնէի նաեւ, որ շատ դէպքերում էլ մարդու ընտանիքը քայքայող և ապագան կամ կեանքը խորտակող «գրախտներ» են:

Մի ալ հարց է Հանսի տղայի՝

# 80-ԱՄԵԱՅ ՎԱՐԴԳԵՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

## Շարունակում է 16-ին

որ է:

- Հեռանկարներ եւ եզրակացութիւն:

Մեկնելով մեր այս հարցադրումներէն, կը հաստատենք, թէ պէտք է ընդունինք, թէ վարդգէս Պետրոսեան իր ժամանակի քաղաքական մտածողութեան մէջ (ընկերակցութեամբ իր պատանեկան շրջանի դպրոցակից՝ պետական բարձրագոյնիկ գործիչ ու իրեն ճակատագրակից կարէն Դեմիրճեանի), հանդիսացաւ բացառիկ երեւոյթ մը: Մտքի մաքառումներով զրեց իր տասնեակ մը վէպերը: Նոյն տաղանդով ու կիրքով՝ ստանձնեց ու վարեց բարձրագոյն պաշտօններ: Հասաւ արագածանման կատարներուն եւ այդ բարձունքէն երբ աչքերը յառեց անոնց ստորոտին, տեսաւ ու հաստատեց գոյուլթիւնը կեանքի առեղծուածային վիճերուն, որոնց մէջ օր մը թաւալազլոր պիտի գտնէր տարբախտ զրազէտի իր վախճանը:

Իսկ այսօ՞ր, սիրելի ընթերցող, երբ ներկայ ժամանակը կը յուշէ մեզի իր կեանքին 80-ամեակը, եւ ինք կը բացակայի ֆիզիքա-

Յոհանի ընկերուհու մօտ ԶԻԱՀ-ի (պիտի) յայտնաբերումը և Հանսի ընտանիքի որոշումը՝ ամբողջ ընտանիքով ատուգուելու մասին: Այդ թուում ատուգուում է նաեւ Հանսի աղջկայ՝ Լինդայի ընկերը՝ Էրվինը, որի մօտ յայտնաբերում է ԶԻԱՀ-ը, որի պատճառը պարզուած է 6 ամիս առաջ նրան վարակուած արիւն ներարկելն է եղել:

Հեղինակը սահունօրէն է կապակցում իրադարձութիւնները միմիանց հետ: Նա աշխատում է բոլոր հարցերում Հայաստանը ներկայացնել որպէս այն փարոսը, որը համարեա բոլոր ոլորտներում կարող է օգնել մարդկութիւնը: Այստեղ էլ նա հպարտութեամբ է նշում Հայոց երկիրը, որ նրա մայրաքաղաք Երեւանում ԶԻԱՀ-ի բուժման համար յայտնաբերուած է «Արմենիկում» դեղը, եւ «Արմենիկում» բժշկական կենտրոնում ձրի են բուժում հիւանդներին: Էրվինը սկսում է իր բուժումը այդ կենտրոնում: Հանսը խոստանում է նուիրատուութիւն անել կենտրոնին:

(Շարունակելի)

պէս մեր տեսողաշտէն ու մեր գրական հանդիպումներէն, մեր ընդվզումը կը յայտնենք հետեւեալ բառերով.

Մարդ արարածը կը ծնի ու կ'ապրի իբրեւ բնութեան մէկ պարգեւը: Անոր կեանքի վախճանին տնօրինումը գոհ պէտք է դառնայ մարդասպանական եւ ահաբեկչական արարքներու: Յոռեղոյնը դատական վճիռներուն՝ ցմահ բանտարկութիւնն է: Մանաւանդ, երբ հայանուն մարդերու եղբայրասպան գնդակներու գոհ կ'երթան վարդգէսին մինչեւ կարէն, վազգէն ու վահէ:

Հայ մարդեր, վերանկախացած մեր մայր հայրենիքի հողին վրայ... դժբախտաբար կը վայելին պաշտպանութիւնը անձեռնմխելութեան եւ անպատժելիութեան: Յանուն պատմական ճշմարտութեան, վերջին 20 տարիներուն հայրենի հողին յանձնուած գոհերուն ու դահիճներուն ցուցակագրումը կը պահանջենք, առ ի դատապարտութիւն արարքին եւ կանխագոյնացում՝ անոնց կրկնութիւններուն:

Արդա՞ր է մեր պահանջը: Ամէն ոք՝ թող հարց տայ իր խղճմտանքին:

**ՎԱՐԶՈՒ ՄՐԱՇ**  
**ՓԱՍՍՏԻԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ՀԱՄԱՐ)**  
**ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ**  
**1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104**  
**ԱՆՆԱՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝**  
**ԸՆՈՒՁԱՅՆԵԼ (626) 797-7680**

**INVITATION FOR BIDS (IFB) NO. 7797-A GAS RANGES AT HACLA HOUSING DEVELOPMENTS**  
The Housing Authority of the City of Los Angeles (HACLA) invites vendors to submit firm fixed price bids for Gas Ranges at Housing Developments. Copies of the IFB may be downloaded from the internet at www.hacla.org under "Doing Business with HACLA", then click on "Procurement Opportunities" and click "Non-Construction Goods and Services". Bids will be accepted by the General Services Department at 2600 Wilshire Boulevard, 4th Floor, Los Angeles, CA 90057, until 1:00 P.M., Pacific Daylight Saving Time, October 22, 2012  
10/18, 10/25/12  
CNS-2389214#  
MASSIS WEEKLY

**ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ**  
Մի ոմն գնահատելով «Մասիս»ի բովանդակութիւնը \$100 կը նուիրէ «Մասիս»ին:

**«ԳԱՋ ՆԱԶԱՐ» ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ 70**  
**Ամէն Կիրակի երեկոյեան ժամը 10:00-ից 12:30**  
**Կլէնտլի 380-րդ կայանից**



### ՄԱՐԿ

#### ՎԱՐԴԻԴԵՐ ՕԳՆԱՅԵԱՆ ՊԱՐՈՒՍԱԼԵԱՆ (Ծնեալ 1921 Մերսին թուրքիա)

Խոր ցաւով կը գուժենք մեր մօր եւ մեծ մօր ՎԱՐԴԻԴԵՐ ՕԳՆԱՅԵԱՆ ՊԱՐՈՒՍԱԼԵԱՆի մահը որ տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, Հոկտեմբեր 10, 2012, Դամասկոսի մէջ:

Սգակիրներ՝  
Դուստրը՝ Մարի եւ Նորայր Խաչատուրեան եւ զաւակները  
Դուստրը՝ Ասողիկ Պարուսալեան  
Զաւակը՝ Ժիրայր եւ Դրէյս Պարուսալեան եւ զաւակները  
Թոռնուհին Վարդենի եւ Զաֆեր Ֆարահ եւ զաւակները Պաթոն Ռուժ  
Թոռները՝ Աբրահամ եւ Փիեռ Պարուսալեան, Պաթոն Ռուժ Եղբայրը՝ Կարպիս Օգնայեան եւ զաւակները Լոս Անճելոս Քոյրը Մատլէն եւ Կիտօ Պէրդամիւնի եւ զաւակները Մէրսին, թուրքիա  
Եղբայրը՝ Յարութիւն եւ Ռոզ Օգազան եւ զաւակները Մէրսին, թուրքիա  
Եւ համայն Պարուսալեան, Օգնայեան, Խաչատուրեան, Պէրդամիւնի, Օգազան ընտանիքները եւ հարազատները:

### ՅԱԿՎՅԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԻԴԵՐ ՕԳՆԱՅԵԱՆ ՊԱՐՈՒՍԱԼԵԱՆի մահուն տխուր առիթով «Մասիս» իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի հարազատներուն, յատկապէս Տէր եւ Տիկ. Նորայր եւ Մարի Խաչատուրեանին, Տէր եւ Տիկ. Միհրան Խաչատուրեանին եւ Տէր եւ Տիկ. Սեւակ Խաչատուրեանին եւ համայն հարազատներուն եւ պարագաներուն:

### ՅԱԿՎՅԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԻԴԵՐ ՕԳՆԱՅԵԱՆ ՊԱՐՈՒՍԱԼԵԱՆի մահուն տխուր առիթով Տէր եւ Տիկ. Յարութի եւ Ազնիւ Բաբերեան կը յայտնեն իրենց խորագգաց ցաւակցութիւնները հանգուցեալի բոլոր հարազատներուն եւ պարագաներուն, յատկապէս Խաչատուրեան ընտանիքին: Առ այդ \$50 կը նուիրեն «Մասիս»ին:

## ԷՏՈՒՐՈՏ ԵՐԵՒԵԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՕՐԵՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵԻԵԼՔԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Շարունակուած էջ 7-էն

ընկերային, տնտեսական դժուարութիւններ գրեթէ ամէն տեղ կար, կաշառակերութիւն նոյնպէս: Պաղ Պատերազմի տարիներն էին:

- Հարցում. ո՞վ է յաջորդ թշնամին կոմունիզմէն ետք: Պատասխան. ծայրայեղականութիւնը եւ ակաբեկչութիւնը:

- Արաբ բռնապետները շատ մեծ գումարներ կը ծախսէին զէնք-զինամթերքի վրայ, ըսաւ հիւր դեսպանը եւ գրեթէ ոչինչ՝ բարելաւելու համար իրենց ժողովուրդին ընկերային, տնտեսական թէ կրթական վիճակը:

- Այսօր, ծայրայեղականները կ'օգտուին իրավիճակէն. այո, առնականալ է. ըսաւ դեսպանը, սակայն ներկայ մարտահրաւեր իսլամութեան եւ արեւմուտքի միջեւ է, այլ՝ քաղաքացիական պատերազմ է, պայքար է չափաւորականներու եւ ծայրայեղականներու միջեւ:

- Դեռ 1992-ին ձեռնարկէն ըսած է, որ ԱՄՆ-ը քաղաքականօրէն պէտք է գործակցի չափաւորականներու հետ, լուսանցքի վրայ պահելով ծայրայեղականները:

#### ՍՈՒՐԻԱ

- Սուրիան Լիպիոյ չի նմանիր: Ամէն մէկը տարբեր է: Սակայն Սուրիոյ իրավիճակը ամէնէն բարդն է: Մարտ 2011-ին Տարապի աշակերտական ցոյցերով սկսած բողոքի ալիքը կը կարծուէր թէ նախագահ Պաշար Ասատ գլուխ կը հանէ: Աստու վարչական բարեփոխումներ խոստացած է ջաճար, առանց գործնական քայլեր առնելու: Ամիսներ առաջ, Սուրիոյ ընդդիմութեան հետ հանդիպում

ունեցած է ձեռնարկէն, եւ ըսաւ թէ 15 հոգի նստած 10 տարբեր կարծիքներ ունէին. փաստօրէն, այսօր երկիրը կ'ապրի քաղաքական ճգնաժամ, ուր թէեւ ընդդիմութիւնը կը գործակցի, սակայն չկայ միասնական դիմագիծ:

- Չինաստան եւ Ռուսիա արգելք կը հանդիսանան, վեթօ կը դնեն ԱՄՆ-ի կողմէ ՄԱԿ-ի բոլոր բանաձեւերուն վրայ: Անոնք անտրամադիր են, որովհետեւ ամէն մէկը իր ներքին հարցերը ունի. օրինակ՝ Թիպէթ եւ Չեչենիա:

#### ՀԱՅԱՍՏԱՆ

- Հայաստանի նկատմամբ Միացեալ Նահանգներու դիրքորոշումն է պահել խաղաղութիւնը, ժողովրդավարութեան հաստատում եւ հետեւողական ան:

- Սփիւռքը պէտք է միասնական մը ըլլայ, որպէսզի իրական ժողովրդավարական պետութիւն հաստատուի Հայաստանի մէջ, նշեց ձեռնարկէն:

- Հայաստան ունի բոլոր հնարաւորութիւնները, որպէսզի դառնայ Կովկասի գիտական, կրթական եւ քաղաքական կեդրոնը, ժողովուրդին եւ մանաւանդ մտաւորականութեան ուշիմութեան շնորհիւ: Բայց այսօր տարբեր է իրավիճակը: Գործազրկութիւն եւ արտագաղթ, աւելի քան մէկ միլիոնի հասնող աղքատութիւն, կաշառակերութիւն:

- Կան նաեւ արտաքին խնդիրներ, որոնք ուղղակի թէ անուղղակի կ'ազդեն Հայաստանի վրայ: Օրինակ՝ Վրաստան-Ռուսիա յարաբերութիւնները, թուրքիա-Ատրպէյճան կապը, թուրքիոյ տնտեսական թէ քաղաքական ուժը շրջանին մէջ:

- Հայաստան ոչ մէկ ատեն կրնայ այսօրուան թուրքիան դառնալ շրջանին մէջ, մրցիլ անոր հետ, որպէս շրջանի ուժ:

- ձեռնարկէն անդրադարձաւ նաեւ Հայաստան-Իրան առողջ յարաբերութիւններուն:

- Ղարաբաղեան տագնապը «ստեղծուած տագնապ»ը կարելի է կոչել. բայց այդպէս պիտի չմնայ, ըսաւ ան: Հայաստան տիրեց ատրպէյճանական հողերու եւ որեւէ ատեն հայ-ազերի պատերազմը կրնայ վերսկսիլ (հարկ է նշել, թէ 1994-ին երբ գինադար յայտարարուեցաւ, հայկական ուժերը իրենց ձեռքին տակ ունէին նախկին ԼՂԻՄ-ի մեծ մասը, ինչպէս նաեւ ազատագրուած այլ տարածքներ, որոնք կը գտնուէին ԼՂԻՄ-ի սահմաններէն դուրս - Հ.Ս.):

- Ներկայիս, ռուսեր երկու կողմերն ալ կը գինեն:

- Իսրայէլ եւ թուրքիա նոյնպէս զէնք կը վաճառեն Ատրպէյճանի:

- Ազերիներու կողմէ պատերազմը վերսկսելու վտանգ կայ 2014-ին, ըսաւ դեսպանը: Իսկ թուրքիոյ մէջ նախագահ կրնայ գալ վարչապետ էրտողան:

- ձեռնարկէն նշեց, որ կամ՝ իրական յառաջխաղացք պիտի արձանագրուի ղարաբաղեան հարցով եւ կամ՝ պատերազմ:

- Ժամանակն է, որ Ղարաբաղեան տագնապի լուծումին հասնինք դիւանագիտական քայլերով: Մինաքի Խոմբը ոչ մէկ լուծում առաջադրեց, իսկ ժամանակը հայութեան կողմը է:

- Հայաստան պէտք է սահմանները բանայ իր բոլոր դրացիներուն հետ. ձեռնարկէն կարեւորեց այս երեք կէտերը՝ Դիւանագիտութիւն, երկխօսութիւն եւ հաշտեցում:

- Մերօրեայ հերոս Նելսըն Մանտելայի օրինակին հետեւելով աշխատիլ հասնելու քաղաքական հաշտեցման:

- Այսօր ե՛ւ մենք, ե՛ւ ամբողջ աշխարհը պէտք ունինք Նելսըն Մանտելայներու, բոլոր խնդիրներուն մէջ, որպէսզի քաղութիւնը ունենանք ձեռք երկարելու թշնամիին ու մրցակիցին: Ժամն է արժանապատուութեան եւ համաձայնութեան, ըսաւ ան:

- ձեռնարկէն եզրափակեց Հայաստանի մասին իր խօսքը, ըսելով, թէ իրեն համար, որպէս ամերիկահայ, կը փափաքի տեսնել խաղաղ եւ ապահով Հայաստան մը, իր բոլոր դրացիներուն հետ:

#### ՀԱՐՅՈՒՄ-ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Դասախօսութեանէն ետք, ներկաները իրենց գրաւոր հարցումները ուղղեցին, որոնք համադրուե-

լով, Ասպետներու ատենապետ Տիրան ձեռնարկէն ներկայացուց դեսպանի խոսքը ձեռնարկէն (երկուքն ալ հանրային, նոյն գերդաստանի գաւակ): Կը ներկայացնենք պատասխաններէն փունջ մը.

- Ողջունելով աշակերտական ներկայութիւնը, քաջալերեց որ անոնք թափանցեն դիւանագիտական աշխարհէն ներս:

- Հայաստան-թուրքիա սահմանը բանալը միայն առեւտրական նպատակներու համար է: Ներկայիս Հայաստան կը գտնուի շրջափակման մէջ, թէկու՞ խոր՝ հրդանշական: Ան լեզու պէտք է գտնէ իր դրացիներուն հետ եւ Ռուսիան պէտք է ըլլայ միակ պետութիւնը, որմէ կախեալ ըլլայ Հայաստանի ապագան: Պաքու-ձեռնարկէն կազմ խորհրդակաշարին Հայաստանէն չանցնելը, մեր երկիրը մեկուսացնելու պարագայ մըն է, դիտել տուաւ ան:

- Իրանի մասին. Հարուստ անցեալ ունեցող երկիր, որ այսօր հիւլէական ռուժի պատրաստութիւն կը տեսնէ, ինչպէս նաեւ կը վարէ անվստահելի արտաքին քաղաքականութիւն՝ գործակցելով ծայրայեղականներու, Հզպալլայի եւ Համասի հետ: Իսրայէլի կամ Միացեալ Նահանգներու յորձանկուծ իրանի վրայ կրնայ ուշացնել հիւլէականի ծրագիրները, սակայն պարագայ կ'ուշացնէ, եւ ոչ թէ կ'արգիլէ: ձեռնարկէն կարծիքով Ամերիկա պէտք է անապարէ պատերազմելու իրանի դէմ:

- Ղարաբաղի ապագային մասին խօսելով, ձեռնարկէն Արցախը կը տեսնէ քաղաքականօրէն Հայաստանին կապուած, հողերու փոխզիջումային տարբերակով մը:

Դասախօսութեան աւարտին, Ասպետներու ատենապետ Պրն. Տիրան ձեռնարկէն մեծապէս շնորհակալութիւն յայտնեց դեսպան ձեռնարկէն եւ յուշանուէրով մը պատուեց զայն:

Ներկաները սրահէն դուրս եկան նոր հարցադրումներով, քիչ մը աւելի լրջացած, քիչ մը աւելի քաղաքական հոտառութեամբ լիցքաւորուած, անգամ մը եւս հասկնալով, որ որքան հեռու պէտք է պահել զգացականութիւնները, երբ գործ ունինք քաղաքական ու դիւանագիտական աշխատանքներու հետ: Բոլորս ալ կը սիրենք Հայաստանը, կը սիրենք նաեւ Միջին Արեւելքը, սակայն ձեռնարկէն սորվեցուց չոր իրականութիւններու դէմ յանդիման գտնուելու եւ հեռուն տեսնելու քաղութիւնը: Անոր խօսքը թող արթնութեան հրաւեր մը ըլլայ հոսկէ Հայաստան ու Միջին Արեւելք:

**ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԱԿՆԵՐ**  
1060 North Allen Ave  
Pasadena, CA 91104  
Գրասենեակները վերանորոգուած  
եւ յարմար վարձքերով  
Հետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

**Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէ՛ք**  
**«Մասիս» Շաբաթաթերթին**  
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863  
Massis2@earthlink.net



125

SOCIAL DEMOCRAT  
HUNCHAKIAN PARTY  
THROUGHOUT  
HISTORY

# ACADEMIC CONFERENCE

Dedicated to the  
125th Anniversary of the  
Social Democrat Hunchakian Party

## PARTICIPANTS

- PROF. RICHARD HOVANNISIAN
- PROF. GERARD LIBARIDIAN
- PROF. KEVORK BARDAKJIAN
- PROF. ARA DOSTOURIAN
- PROF. ARA SANJIAN
- PROF. HRATCH TCHILINGIRIAN
- DR. GARABET MOUMDJIAN
- PROF. VAHRAM SHEMMASSIAN
- DR. VARTAN MATIOSSIAN
- REV. DR. ABEL MANOUKIAN
- MR. ARAM ARKUN

## CO-SPONSORS

RICHARD HOVANNISIAN ENDOWED  
CHAIR IN MODERN ARMENIAN  
HISTORY AT UCLA  
Los Angeles, CA

ARMENIAN RESEARCH CENTER AT THE  
UNIVERSITY OF MICHIGAN  
Dearborn, MI

WOODBURY UNIVERSITY  
Burbank, CA

NATIONAL ASSOCIATION FOR ARMENIAN  
STUDIES AND RESEARCH  
Belmont, MA

## ORGANIZED BY

ARMENIAN EDUCATIONAL BENEVOLENT UNION (A.E.B.U.)  
NOR SEROUNT CULTURAL ASSOCIATION (N.S.C.A.)

**SATURDAY**  
**OCTOBER 27, 2012**

9:00am - 5:00pm

**WOODBURY UNIVERSITY**

7500 North Glenoaks Boulevard Burbank, CA

 LIVEWEBCAST

for more information please visit our website  
or scan with your mobile device

[www.sdhp125.org](http://www.sdhp125.org)



Seating is limited. Reservation recommended.

email: [info@sdhp125.org](mailto:info@sdhp125.org)

1060 N. Allen Avenue, Pasadena, CA 91104 Tel.: 626.398.0506

FOLLOWING THE CONFERENCE **Dinner/Discussion with the Academics**  
Donation: \$100/person